

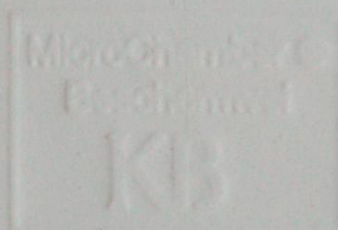

458
H
6

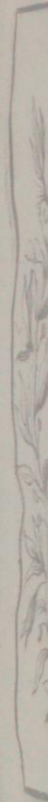

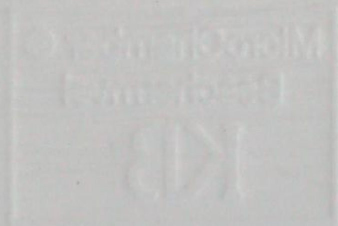

KB

DE INGEBEELDE ZIEKE.

BLYSPÉL.

t'AMSTERDAM,
By ALBERT MAGNUS, op den Nieuwendyk,
in den Atlas, by den Dam. 1686.
Met Privilegie.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Aan den HEERE

PIETER RANST VALKENIER,

Secretaris der Stad Amſterdam;

En MEVROUW

EVA SUZANNA PELLIKORNE.

Durf ik dit ſpel in duitſche kleeren;
Eerbiedig met uw naam vereeren,
O Pellikorne, Valkenier,
Volmaakte twee, die van één vier
Uw beider boezemen voeld blaken;
Kan deeze Zieke *u vrolyk maaken,*
Zo is myn arbeid ruim betaald;
Myn tyd met woeker ingehaald.

PIETER de la CROIX.

Den 22 van Grasmaand 1686.

Copye van de Privilegie.

DE Staaten van Hollandt en Westvrieslandt, doen te weeten, alsoo ons vertoont is by de Weduwe van Albertus Magnus, en desselfs Erfgenaamen, woonende tot Amsterdam, hoe dat haar Suppliante Man in syn leeven gedrukt hebbende, verscheyde Comedien, onder deselve het Liede Boekje van Pels, en dat de Suppliante ende Erfgenaamen van haar voorn. Man, veele van de voorsz. Exemplaaren waaren naergebleeven, en dewyle noch daagelycks verscheyde Comedien, door Liefhebbers wierden gemaackt, en aan deselve wierden gepresenteert, om te drucken, en de Suppliante en de voorsz. Erfgenaamen wel geneegen waaren om verscheyde Nieuwe Comedien te drucken, maar beducht weesende, dat eenige baatsoekende Menschen deselve souden naadrucken, soo keerden sich de Suppliante met de Erfgenaamen van wylen Albertus Magnus, in alle onderdaanigheyt aan ons, demoedigh versoekende dat het ons geliefde de Suppliante met de voorsz. Erfgenaamen, te begunstigen met brieven van Octroy voor den tydt van vyftien achter een volgende Jaaren, om deselve Comedien en Liederen van Pels die by de Suppliante voorn. overleede man in syn leven gedruckt waaren, en noch by de Suppliante en Erfgename gedruckt souden moogen worden, in sodanigen formaat en taal als deselve soude goedtvinden, waar door de Suppliante en de voorn. Erfgenaamen, haare koste en moeyte niet te vergeefs soude moogen aanleggen, en door het naadrucken harer Comedien en Liederen van Pels, sonder profyt moesten verkoopen. SOO IS'T, dat wy de saake en 't versoek voorsz. overgemerckt hebbende, en geneegen weesende ter beede van de Suppliante uyt onse rechte weetenschap, Souveraine macht ende Authoritwt, deselve Suppliante geconsenteert, geaccordeert, en geoctroyeert hebben, consenteeren, accordeeren, en Octroyeeren deselve mits dese, dat sy geduurende den tydt, van vyftien eerst achter een volgende Jaaren, de Comedien en Liederen van Pels, hier naar genomineert; als te weeten: gebruyk en Misbruyk, de bedrooge Mof, Roelandt, Pels Minnesange twee deeltjens, Cinna, Hollandse Fransman, Ifigenia, Filebout of docter, gedwonge Huwelyck, Juvinalis tiende berispt dicht, Otto Vanius bygedicht, Tirany van Eygenbaat, Andromache, Malle wedding, Agrippa, Spookent Weeuwtje, Gelycke tweelingh, Orondatus en Statura, Oratius, Berenisse, Agamemnon, Bayeset, Federa en Hypolitus, Huwelycken Staat, Constantyn de Groot, de Debauchant, Arminius, Lubbert Lubbertse, de Vreck, Conradyn, Jodelet, Ingebeelde Siecke, Temisthokles, Osse, Amadis, Cadmus Opera, Stratenisse, Plyters, Heraklius, Crispyn Medicyn Poeet en Officier, en Musikandt, Didoos dood en Julfus, Crispyn Juffrouw en Notaris, Schilder der Liefde, Alchimist, de Vryer in de kist, Voor en Naaspel, Studenten leeven, Betaalt bedroch, Belachelycke

Jon-

Jonker, Paris en Helena, Huwelyck sluyten; de Goede Vrouw, Ontrouwe Vooght, de Gewaande Advocaat, de Meydt Juff. de Rouw, Wanhebbelycke Liefde, Ontrouwe Cantoor Knecht, Romansieke Juffrouw, Verloore Schiltwacht, de Schynheylige, de Gedichte van Pluymer, binnen den voorn. onsen Lande alleen sal moogen drukken doen drukken uyt geeven en verkoopen, verbiedende daaromme alle en een iegelycken de voorsz. Comedien en Liederen in't geheel of ten deel naar te drucken ofte elders naargedruckt binnen den selven onsen Lande te brengen, uyt te geven ofte verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedructe ingebrachte ofte verkochte Exemplaaren, en een boete van driehondert gulden daar en booven te verbeuren, te appliceren een derde part voor den Officier die de Calange doen sal, een derde part voor den Armen ter plaatse daar het Casus voor vallen sal, en het resteerende derdepart voor de Suppliante, alles in dien verstande dat wy de voorsz. Suppliante met desen onsen Octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van haare schaade, door het naadrucken van de voorn. Comedien en Liederen daar door in geenigen deelen verstaan, den inhoude van dien, te authoriseeren, ofte te advoueren, en veel min deselve onder onse protectie en bescherminge eenig meerder Credit aensien ofte reputatie te geeven, nemaar de Suppliante, in Cas daar in iets onbehoorlycks souden influeren, alle het selve tot haaren laste, sal gehouden weesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyck begeerende, dat by aldien sy desen onsen Octroye voor de voorn. Comedien en Liederen sal willen stellen, daar van geen geabrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal moogen maaken, neen maar gehoude weesen het selve Octroye in't geheel en sonder eenige omisse daar voor te drucken, ofte te doen drucken, en dat sy gehouden sal syn een Exemplaar van het voorn. boek gebonden en wel geconditioneert te brengen in de Biblioteeck van onse Universiteyt tot Leyden, en daar van behoorelyck te doen blyken, alles op peene van het effect van dien te verliesen, en ten eynde de Supplianten desen onsen Consente en Octroye moogen genieten als naar behooren, lasten wy alle en een igelycke die 't aangaen mach, dat sy de Suppliante van den inhoude van desen, doen, laaten en gedoogen, rustelyck, vredelyck, en volkomentlyck, genieten en gebruycken, cesseerende, alle belet en wederseggen ter contrarie, gegeven in den Haage onder onsen grooten Segel hier aan doen hangen. Den achsten Januari, in't jaar onses Heeren en Salighmaaker een duysent seshondert aghtentnegentigh,

A HEYNSIUS.

Ter ordonnantie van de Staaten

SIMON van BEAUMONT.

COPYE
Van de
PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland ende Weſtvrieſland doen te weten. Alſo Ons vertoont is by de tegenwoordige Regenten van de Schouwburg tot Amſterdam. Dat ſy Supplianten ſedert eenige Jaren herwaerts met hunne goede vrienden hadden gemaeckt en ten Toonele gevoert verſcheide Wercken, ſoo van Treurſpelen, Blyſpelen als Kluchten, welcke ſy lieden nu geerne met den druck gemeen wilden maecken, doch gemerckt dat deſe wercken door het nadrucken van anderen, veel van haar luyſter, ſoo in Tael als Spelkonſt ſouden komen te verlieſen, ende alſoo ſy Supplianten hen berooft ſouden ſien van hun byſonder ooghwit om de Nederduytſche Tael en de Dichtkonſt voort te ſetten ſoo vonden ſy hen genootſaeckt, om daer inne te voorſien, ende hen te keeren tot Ons, onderdanig verſoeckende, dat Wy omme redenen voorſz. de Supplianten geliefden te verlenen Octroy ofte Privilegie, omme alle hunne Wercken reets gemaeckt ende noch in't licht te brengen, den tyt van vyftien Jaren alleen te mogen drucken en verkopen of doen drucken en verkopen, met verbot van alle anderen op ſeeckere hooge peene daer toe by Ons te ſtellen ende voorts in communi forma. Soo is 't dat Wy de Zake en 't verſoeck voorſz. overgemerckt hebbende, ende genegen weſende ter bede van de Supplianten, uyt Onſe rechte wetenſchap, Souveraine magt ende authoriteyt deſelve ſupplianten geconſenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, conſenteren, accorderen ende octroyeren mitsdeſen, dat ſy geduurende den tyt van vyftien eerſt achter een volgende Jaren de voorſz. wercken die reeds gedruckt zyn, ende die van tyt tot tyt door haer gemaeckt ende in 't ligt gebragt ſullen werden, binnen den voorſz. Onſen Lande alleen ſullen mogen drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen. Verbiedende daerom allen ende eenen ygelyken de ſelve wercken naer te drucken ofte elders naer gedruckt binnen den ſelve Onſe Lande te brengen, uyt te geven ofte te verkopen, op de verbeurte van alle de naergedruckte, ingebragte ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daer en boven te verbeuren, te applice-

pliceren een derde part voor den Officier die de celange doen ſal, een derde part voor den Armen der Plaatſe daer het caſus voorvallen ſal, ende het reſterende derde part voor den Supplianten. Alles in dien verſtaende, dat wy de Supplianten met deſen Onſen Octroye alleen willende gratifieeren tot verhoedinge van hare ſchade door het nadrucken van de voorſz. wercken, daer door in geenige deelen verſtaen, in houde van dien te Authoriſeren ofte te advoueren, ende veel min de ſelve onder Onſe protectie ende beſcherminge, eenig meerder credit aenſien ofte reputatie te geven, nemaer de Supplianten in cas daer inyets onbehoorlykx ſoude mogen influeren, alle het ſelve tot haren laſte ſullen gehouden weſen te verantwoorden; tot dien eynde wel expreſſelyk begerende, dat by aldien ſy deſen Onſen Octroye voor de ſelve Wercken ſullen willen ſtellen, daer van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie ſullen mogen maken, nemaer gehouden weſen het ſelve Octroy in 't geheel ende ſonder eenige Omiſſie daar voor te drucken ofte te doen drucken, ende dat ſy gehouden ſullen zyn een exemplaer van alle de voorſz. Wercken, gebonden ende wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheecq van Onſe Univerſiteyt tot Leyden, ende daar van behoorlyck te doen blyken. Alles op peene van het effect van dien te verlieſen. Ende ten eynde de Supplianten deſen Onſen conſente Octroye mogen genieten als naer behooren: Laſten wy allen ende eenen ygelycken die 't aengaen mach, dat ſy de Supplianten van den inhoude van deſen doen, laten en gedogen, ruſtelyk en volkomentlyck genieten en ceſſerende alle beletten ter contrarie. Gedaen in den Hage onder Onſen groten Zegele hier aen doen hangen den XIX Septembr. in 't Jaer onſes Heeren en Zaligmakers duyſent ſes hondert vier en tachtig.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staten
SIMON van BEAUMONT.

De tegenwoordige REGENTEN van de SCHOUWBURGH, hebben het Recht van de bovenſtaende Privilegie, aengaende dit Blyſpel, vergunt aen ALBERT MAGNUS, Boeckverkoper tot Amſterdam.

In Amſterdam den 24 July, 1685.

AAN DEN

LEEZER.

IK heb met voordacht uyt dit Spel dat Monſ^r. Mollieré *in 't Frans gemaakt heeft, genaamt de* Malade Imaginaire, *het tuſſchen Spel uyt gelaaten; als meede de promotie van* Manshart, *om dat het eene tot de Hiſtorie in het Spel niet doet, en t'andere meer moeyten als vermaak geeft. Ik heb in 't eyndigen van dit* Bly-Spel *iets by gevoegd; in gevalle het U zoo veel kan genoegen als ik my daar van inbeelde, zal die ſtoutheid my haaſt vergeeven zijn. Zoo dit Spel te zien of te leezen U zoo veldoe als my het berijmen, zal mijn arbeid ruym betaald zijn.*

P. d. la CROIX.

VERTOONERS.

MANSHART, de Ingebeelde Zieke.

TRYN, de Meyd.

ANNA, de Vrouw van Manshart.

HELENA, Voor-Dochter van Manshart.

PRONK, Notaris.

NARTICOFORUS, een Doctor.

BARTRAND, Zoon van Narticoforus, verloofde Vrijer van Helena.

FERDINAND, Minnaar van Helena.

BAGOTYN, Apteeker.

FLORENTYN, Doctor.

ALET, Voor Kind van Manshart.

Monsr. PETIT, Kleyn Mannetje.

BAGOLYN, een Juffer met een bult.

BOUDEWYN, Broeder van Manshart.

DE

DE INGEBEELDE ZIEKE.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

MANSHART.

Om, kom, die zoo als ik noch hoopt lang Ziek te weezen,
Moet voor geen reekening van de Apoteeker vreezen.
Maar vijf en vijf maakt tien, en tien is twintig net.
Voor een klistery die doordringent was, gezet
De vierentwintigste November ten half achten,
Om de ingewanden te verkoelen te verzachten.
Apteeker Bagotijn gy stelt dat heel beleefd,
Al die zoo reed'lijk is toond dat hy wijsheyt heeft;
O gy verdiend dat elk van u wat goeds mag hoopen,
Men moet een zieke niet ten eerste 't vel afstroopen.
Den zelve dito noch voormiddags een klisteer,
Dats dartig stuyvers; maar ik ben uw dienaar Heer,
Hoor Bagotijn gy schreeft daar niet meer voor, voor deezen,
Als twintig, dat zal op zyn Apothekers weesen
Tien stuyvers, Bagotijn daar zijnze en ook niet meer.
Den zelve dito een afdrijvende klisteer,

Na Doctoraal resept gemaakt van veele zaaken, (ken,
Om 't onder deel van heer Manshart me schoon te maa.
Hoe darrig stuyvers? Hoor Apteeker, met verlof,
Dats wel de helft te veel, o dit gaat al te grof.
Den zelve dito een Mixtuur om rust te geeven,
Twee gulden,'t is niet veel,rust dranken doen my leeven.
Maar tweemaal tien en tweemaal twintig 't kan niet mis
Dat is net sestig, ha, ik heb het kunsje wis.
Den vijfentwintigsten een drank om te purgeeren
Van verze Kassia en Seene die lakzeeren,
Om daar door t'ingewand te ontlasten van veel gal;
Vier Gulden, Bagotijn, dit Paard en vind geen stal,
Leef en laat leeven, foey, dit gaat te grof Apteeker,
Dat heeft u Florentijn niet geordoneert voorzeeker.
Schrijf daar dry guldens voor zoo 't u belieft, dats goet;
Nu toond gy dat gy hebt een oprecht teer gemoed.
Noch op dien zelve dag een drank om te astringeeren.
En te doen rusten, goed, twee guldens, 't is ter eeren,
Den zesentwintigste een Carminatief klisteer,
Om al de winden van u af te drijven Heer,
Hoe dartig stuyvers? hoor daar zal ik tien voor stellen.
Des avonds nochmaals u een dito doen bestellen,
Tien stuyver 't is genoeg ik heb'er van gebraakt.
Den zeev'nentwintigsten een drank gereed gemaakt,
Om kwa humueren ras en vaardig te doen zakken,
Om heel gemakkelijk en met vermaak te kakken.
Hoe dartig stuyvers voor die drank? ik denk wel neen,
Daar zijnder twintig, 'k zie gy zyt ook wel te vrêen.
Den achtentwintigsten gemaakt om te verkoelen,
Een huy-drank, hoe een kroon? Hola na myn gevoélen
Is dat te veel, daar zijn tien stuyvers. Noch voort lest
Een kostelijke drank van Bezoar, de rest
Syroop Alkermes en Limoen, maar hoe vijf gulden?
Al zoetjens Bagotijn, dit hoef ik niet te dulden.
Zoo jy zoo voort gaat Apoteker, halte, sta,
Zal 't my verveelen langer ziek te zyn? O ja.
Hoor Bagotijn, gy moet wat zagter zyn in 't schrijven,
Wild

Wild gy Apteeker en zal ik u zieke blijven
Daar zijn twee gulden voor, maar vijf en vijf is tien,
Eu tien is twintig en noch dartig, laat eens zien,
Dat maaken vijftig, en noch dartig dat is eeven,
Net tachentig, zie daar, ik zalze u geeven.
O Bagotijn gy hebt my dapper geabuzeerd,
'K ben zesmaal minder in vier dagen geklisteerd,
Als in vier dagen die te vooren zijn verstreeken,
Nou weet ik de oorzaak van mijn ziektens en gebreeken,
Ik was van deeze week wel eens zoo ziek, maar hoor;
'K zegt u Apteeker en u Florentijn, Doctoor,
Verbeeter dat en wilt wat meerder op my letten.
Kom Trijntje, Trijntje kom om alles wech te zetten, *ting.*
Hoe kom je niet, ja wel, elk laat my hier in nood,
Ik zie die ziek is, o die is al levend dood;
Elk vlugt my, o dit komt mijn ziekte noch vergrooten *ting.*
Trijn. kom je niet, Trijn, Trijn, Karonje rept je pooten.
En haal jou hielen zoo wat rasjes na je toe. *ting.*
Wel hoord dan niemand niet, dit roepen word ik moe*ting*
Jou Hoere kind, jou pry, jon vuilste der Schurkinnen,
Vergeetje een zieke zoo, dit raakt my aan de zinnen. *ting*
Dit maakt me al bijster; o het Hoofd dat draayd my om
Trijn zeg ik andermaal, Trijn zeg ik. *ting.*

TRYN.

Heer ik kom.

TWEEDE TOONEEL.

MANSHART en TRYNTJE.

MANSHART.

KAronje, Varreke, kreng.

TRYN.

Maar Heer is dat ook gillen;
Jou onverduldigheid doet al mijn leeden trillen,
Ikliep doorh aastigheid mijn hooft daar schier uyt lit.

MANSHART.

Jou Aapebakkes, zie jy niet dat ik hier zit.
Ik ben ſchier dood jou zwijn, daar is een uur verſtreeken,
Dat ik dus zit alleen verzeld met myn gebreeken.

TRYN.

Och, och!

MANSHART.

Zwijg Varken zwijg op dat ik jou bekijf.

TRYN.

Doet dat toch niet mijn Heer, ik heb mijn heele lijf,
Door ras te loopen, ſchier aan ſpaanderen geſtooten.

MANSHART.

Ik rlep en niemand kwam.

TRYN.

Ik liep met Haaze pooten

MANSHART.

Mijn keel is ſchor en hees van 't roepen. O jou pry-

TRYN.

Mijn kop is heel geſchenrd. Hoor Heer kom ſchelden wy
Malkaar dat kwyt.

MANSHART.

Jou Zwijn, jou lijf uyt.

TRYN.

Laat dat blijven,
Want ik zal huylen Heer wilt gy noch langer kijven.

MANSHART.

Verraderes, my hier alleen te laaten, noch
De vreugd vant kijven te beletten. O jou Zog.

TRYN.

Hoe vind jy jou vermaak in 't kijven 'k magt wel lijen,
Begin maar, want ik ſchep noch meer vermaak in ſchrijen, *Zy huild.*

MANSHART.

Hoor laat dat blijven Tryn, ik kijf niet, doe mijn wil.
Zijt my gehoorzaam, zet dat alles weg, zwijg ſtil.
Heeft mijn kliſteer gewerckt?

TRYN

TRYN.

Maar wat kliſteer? van heeden?

MANSHART.

Ja, is my daar door ook van daag veel Gal ontgleeden.

TRYN.

Hoor dat is Bagotijn de Apteeker maar bewuſt,
Die laat ik met zijn Neus dat roeren zoo 't hem luſt.
Hy heeſt daar voordeel van.

MANSHART.

Ga Kalfsop prepareeren,
Men zal van daag my voor de tweede maal kliſteeren.

TRYN.

De Apteeker en Doctoor die ſpeelen met u.

MANSHART.

Hoe?
Wat zegje Tryn?

TRYN.

Ik zeg gy zijt haar melk Koe.

MANSHART.

Hoor Tryn het voegd u niet hier van te raizonneeren.
Roep jy mijn Dochter, laat de Doctors ordoneeren.

TRYN.

Daar komt uw Dochter zy verſtaat uw meenig ras.

MANSHART.

Helena, Dochter hoor gy komt hier recht van pas.

DARDE TOONEEL.

MANSHART, HELENA, TRYN.

MANSHART.

LEen aan uw Vader, uw Papa, aandachtige ooren.

HELENA.

Papa Lief ſpreek zoo 't u belieſt, ik zal het hooren.

MANSHART.

Maar zacht mijn ſtok, mijn ſtok, wat is die kliſteer ſterk.

TRYN.

Wat geeft ons Florentijn en Bagotijn al werk.
Loop loop, mijn Heer loop ras, het mogt u aars ont-
Naa 't Kakhuys al je best. (glijen,

MANSHART.

O Tryn wat moet ik lijen.

VIERDE TOONEEL.

HELENA en TRYN.

HELENA.

Tryntje.

TRYN.

Juffrouw.

HELENA.

Tryntje.

TRYN.

Juffrouw.

HELENA.

Zie my eens aan.

TRYN.

Ik doe 't al.

HELENA.

Kund gy wat ik zeggen wil niet raan?

TRYN.

't Zal van die Jongman zijn die u voor weynig daagen,
Met weynig woorden kon bekooren en behaagen.
Daar gy zes daagen lang van maalde, die gy mind.

HELENA.

't Is wonder daar gy 't weet dat gy niet eerst begint,
Van hem te spreeken zo kost ik die moeyte spaaren.

TRYN.

Gy geeft geen tijd dat ik my voor u kan verklaaren.

HELENA.

Die tijd, die tijd alleen word van my maar betreurd,
Dat niemant van hem spreekt.

TRYN.

TRYN.

Wel Juffrouw wacht uw beurd.

HELENA.

Kunt gy de Liefde die 'k hem toedraag ook verachten,
Benijd gy onze Min?

TRYN.

Dat zal ik my wel wachten.

HELENA.

Dat ik zoo diep deel in al zijn behoorlykheen,
Mishaagd u dat ook, ſpreek?

TRYN.

Dat zeg ik niet, o neen.

HELENA.

Zoud gy my raan dat ik ganſch roereloos van binnen
Bleef als gevoeloos van zijn bekoorelijk minnen.
Ziet gy het nootlot niet in deeze Vrijery?
Hoe dat hy door 't geval eerſt kennis kreeg aan my?

TRYN.

O ja.

HELENA.

Is dat geen proef recht van een man met eeren.
Daar hy my niet en kon, mijn zaak te diffendeeren.

TRYN.

Verzeeker.

HELENA.

Is dat niet recht eedelmoedig, goed:
Met welk een gratie doet hy alles 't geen hy doet.
Is hy niet wel gemaakt, en is hem niet gegeeven,
't Aier van wel ſpreeken en de gaaf van wel te leeven?
De tochten van zijn hert, zijn woorden, zijn gebaar
Die komen over een, zoo wonder net.

TRYN.

Dats waar.

HELENA.

Maar zouder aan zijn trouw of liefde ook iets ontbreeken?
Ey Tryntje zeg eens hoe het by u leid, wil ſpreeken.
Zou hy my niet oprecht beminnen?

TRYN.

Het kon zijn,
Een Minnaar ſpeeld een rol in waarheit en in ſchijn.

HELENA.

Hoe zou een Minnaar, die zoo ſpreekt als hy bedriegen?

TRYN.

De beſte Minnaar is die maar het beſt kan liegen.
Zy hebben dikmaals my met eeden dier en zwaar,
Hun trouw gezwooren, maar ze liegen allegaar,
Zoo meenigmaal als ik geloof ſloeg aan hun loogen,
Bevond ik, maar te laat, my jammerlijk bedroogen,
Met zy verkrijgen daar zy brandende na ſtaan,
Vervliegd hun lifde en al het vrijen is gedaan.
Mijn lieve Juffer laat u door de hoop niet vlijen,
Maar laat uw Minnaar tot op 't echte bed u vrijen.
Op morgen zult gy zien 't begin van zijne trouw,
Wanneer zijn vrinden u verzoeken tot zijn Vrouw,
Gelijk hy in de brief belooft aan u geſchreeven.
Tot op de Trouw dag moet gy in bedenken leeven.

HELENA.

Zoo deeze my bedriegt in zijne vrijery,
Geloof ik niemant meer hy zy ook wie hy zy.

TRYN.

Daar komt uw Vader aan.

VYFDE TOONEEL.

MANSHART, HELENA, TRYN.

MANSHART.

Nu zult gy, Dochter, hooren,
Iets dat u aangenaam zal klink in uw ooren:
Gy word ten echt verzocht, komt dat niet onverwacht?
Wel Dochter, wel, my dunkt dat gy van blijdſchap lacht,
O dat ten echt verzocht kan recht uw hert verfraaijen.
Die jonge meysjes kan men maar met trouwen paaijen:
Natuur! Natuura! Ha hoe is zy in haar ſchik.

Hele

Helena 'k zie het zal niet noodig zijn dat ik,
Of gy geneegen zijt te trouwen u zal vraagen.

HELENA.

Het is myn plicht Papa in alles te behaagen,

MANSHART.

Kind uw gehoorzaam zijn geeft my een groot vermaak.
Gy zijt de Bruyd, dat is nu een gedaane zaak.

HELENA.

Papa 'k wil blindelings my aan u overgeeven.

MANSHART.

Uw Stiefmoer wilde dat gy zoud in 't Klooster leeven,
Met uw kleyn Znstertje Alet: maar dat is mis.

TRYN.

Dat stuk oud Koe-vlees weet wel wat haar intrest is.

MANSHART.

Zy meende u huwelijk met kracht om ver te stooten,
Maar ik gaf hem mijn woord, uw Huw'lijk is geslooten
Gy zijt de Bruyd en zult ook trouwen, en al dra.

HELENA.

Il zal zoo lang ik leef u dankbaar zijn Papa.

TRYN.

Ik ook mijn Heer, gy hebt een wijze daad bedreeven,
Aan een braaf eerlik Man uw Kind ten echt te geeven.
Gy hebt uw leeven noch geen beeter zaak gedaan.

MANSHART.

Ik heb hem nooit gezien, maar echter 't zal wel gaan,
Ik twijfel niet of hy zal my en u behagen.

HELENA.

Nu gy my door uw woord aan hem hebt opgedragen,
Zal ik niet veynzen maar u zeggen, hoe dat hy
Voor weijnig daagen hier eerst kennis kreeg aan my
Door zeeker voorval, dat ons heeft aan een verbonden,
Zoo vast, dat hy daar om zijn Vrinden heeft gezonden,
By u, die my voor hem verzoeken ook ten echt.

MANSHART.

Goet, dat gevalt my, maar dat was my niet gezegt.
't Is echter best dat hy ons beyde kan behaagen:

Ze zeggen hy is groot en wel gemaakt.

HELENA.

Vol ſlagen.

MANSHART.

Bevallig.

HELENA.

Zeekerlijk.

MANSHART:

Die een vroom aanzigt heeft.

HELENA.

Zeer vroom.

MANSHART.

Ook wijſſelijk, wel opgebragt, beleeft.

HELENA.

Volkomelijk, ô ja.

MANSHART.

Hy heeft een deugdzaam weezen?

HELENA.

Papa elk kan de deugd klaar in zijn aanzigt leezen.

MANSHART.

Hy ſpreekt Latijn en Grieks.

HELENA.

Dat weet ik niet Papa.

MANSHART.

Hy zal ook in het kort al Doctor zijn, o ja!

HELENA.

Hy Vader lief?

MANSHART.

Wel hoe? Dit komt my vreemt te vooren,
Dat gy dat niet en weet.

HELENA.

Wie heeft u dat doen hooren
Heer Vader?

MANSHART.

Welk een vraag. Wel Doctor Florentijn.
Dat is zijn Oom.

HELENA.

Zijn Oom, zijn Oom! hoe kan dat zijn?
Hoe is Heer Ferdinant zijn Neef? wie het zijn leeven
Daar van gehoord Papa? dat moet gy my vergeeven.
Heer Ferdinant die heeft een Oom die hiet de Groot,
't Is een besturve Soon zijn Ouders die zijn dood.

MANSHART.

Wat Ferdinant wat leyd u in het hooft te zweeven?
Ik spreek van die ik u ten huw'lijk heb gegeeven.

HELENA.

Daar spreek ik ook van.

MANSHART.

Wel, zoo weet gy ook dat hy
De Broeders zoon is van Heer Florentijn die gy
Verkooren hebt. En dat hy word Bartrand geheeten.
Maar hoe gy staat verzet 'k moet daar van de oorzaak (weeten.
Ik heb op gistren met de Doctor Florentijn
Zijn Oom en met zijn Vriind de Apteeker Bagotijn
Uw huwelijk mijn Kind geslooten, en zijn Vader;
Verwacht ik hier van daag Helena kan het nader?

HELENA.

Gy spreekt Papa lief van een ander als ik dacht.

TRYN.

Daar gy zoo rijk zijt Heer, zoud gy nu uw geslacht,
Besmetten dat het met een Doctor werd geteekend,
De Doctors worden maar by Ambachts-luy gereeken;
Die door haar veelheit nu verdienen pas droog brood.
Een die een Doctor trouwd, die is al levend dood;
Het zijn meest beulen of moordadige tirannen.
Een Docter Heer? wel foey, wil die gedachten bannen.

MANSHART.

Wel waar moey jy jou me? jou konkel houd je bek.
Slorel, Karonje, zwijg of ik breek jou de nek.

TRYN.

Onstel u niet mijn Heer want gy zijt ziek.

MANSHART.

Warachtig,

't Was my vergeeten gy maakt my dat weer indachtig

TRYN.

Zoo 't u beliefd ey spreek met een bedaard gemoed.
Om welk een reede keurd gy doch een Doctor goed
Te trouwen met uw Kind?

MANSHART.

Wel Tryntje hoor de reeden,
Mijn lichaam ziek en zwak doet my haar uyt besteeden,
Aan zulk een die my kan verlichten al mijn pijn,
Die de remedien weet die my noodig zijn.

TRYN.

Is dat de reede, hoor ga eens in uw geweeten.
Zijt gy wel ziek mijn Heer?

MANSHART.

Hoe is u dat vergeeten?
Karonje, wel ik zweer.

TRYN.

Mijn Heer bedaar, bedaar,
Onstel u niet want gy zijt ziek.

MANSHART.

Dat is wel waar.

TRYN.

Ja gy zijt ziek mijn Heer, noch zieker laat dat weezen.
Maar denk uw Dochter kunt gy zonder kunst geneezen;
Zy is niet ziek, zy hoeft geen Doctor.

MANSHART.

Jy spreekt stour,
Het is om mijnent wil dat zy een Doctor trouwd:
Oeen goedaardig kind behoord met vreugd te trouwen,
Een die haar Vader lang kan in gezondheit houwen.

TRYN.

Mag ik u raaden?

MANSHART.

Wel wat zoud gy raan?

TRYN.

Maar hoor.
Geef aan Helena, aan uw Dochter geen Doctoor.

MANS-

MANSHART.

Waarom?

TRYN.

Geen Doctor kan Helena toch behaagen.
Zy hoord u alle daag niet als van Doctors klaagen.
Zy lacht met Florentijn en met zijn neef Bartrand,
En alle Doctors die, er zijn in 't ganſche Land.

MANSHART.

Lach zy'er me, ik niet, hy zal alleenig erven
Van zijn Heer Vader, en komt Florenijn te ſterven,
Dan erft hy ook alleen, en die heeft dat is waar,
Twee duizend guldens aan inkomſte jaar op jaar.

TRYN.

Dan heeft hy meenig onder 't Paard zijn buik doen leg- (gen.

MANSHART.

Twee duizend gulden 's jaars, ha dat is wat te zeggen.

TRYN.

Twe duizent gulden 's jaars is dat ook zoo veel geld?
Zouw daar uw Kind om met een Doctor zijn gekweld
Zoo lang zy leefd, weg weg, de Doctors zijn meeſt vrekken.
En daar der dry zijn, zijn de meeſte part wel gekken.
Al wie een Doctor uit zijn huis houd heeft geen nood,
Die leefd gelukkig en die ſterft zijn eijgen dood.
De Doctors trouwe maar alleenig om te leeren,
Om haar vergiften en haar pillen te propeeren.

MANSHART

Wanneer mijn Dochter trouwd de Neef van Florentijn,
Dan zal ik door zijn hulp wel haaſt genezen zijn.

TRYN.

Dats waar, maar door de dood zal hy u haaſt genezen,
Door een klein poeijertje zal uw goed zijn goed weezen.

MANSHART.

Ik heb hem haar belooft, ik wil ook datze 't doet.

TRYN.

Hoe tegens haaren dank? mijn Heer gy zijt te goed.

MANS-

MANSHART.
Goed ben ik, maar ook kwaad, wanneer ik kwaad wil
worden.
Jou Apebakkus 'k wou dat jy me niet meer porden.
TRYN.
Al zacht mijn Heer al zacht gedenk u ziekte.
HELENA.
Ja.
Bedaar, ontſtel u niet. Vergram u niet Papa.
MANSHART.
Helena hoor ik wil, ik ly geen wederleggen,
Dat yder wie u noemt Juffrouw Bartrand zal zeggen.
TRYN.
Dat zal heel anders gaan, mijn Heer gy hebt abuys.
MANSHART.
Dan zal het Klooſter haar verſtrekken tot een Kluys.
TRYN.
Gy hebt het hart niet om int Klooſter haar te ſteeken.
MANSHART.
Het zal my niet aan kragt veel min aan hart ontbree- (ken.
TRYN.
Dats in uw macht niet Heer, al wierd gy ſchoon getard.
MANSHART.
Wie zou 't beletten?
TRYN.
Gy, uw Vaderlijke hart.
MANSHART.
Myn hert is ſtaal en ſteen ik laat my niet beweegen.
TRYN.
Daar ſtel ik niet meer als van haar een traantje teegen.
MANSHART.
Haar traanen, haar beklag, die acht ik niet een beet.
Helena van nu af zoo maak u vry gereet
Om met de Heer Bartrand u Bruydegom te trouwen.
TRYN.
En ik begeer dat gy uw woord hem niet zult houwen,
Ja ik verbie haar hem te trouwen.

MANS-

MANSHART.

Stoute pry,
Wat komt my over, jy verbied haar trouwen, jy.

TRYN.

Ja ik verbie het haar, de meyden, daar de Heeren
Niet wijſer zijn als gy, die mogen wel regeeren,
Als ik nu doe.

MANSHART.

Wel Tryn, wel Tryn hoe zal 't hier gaan?

TRYN:

Het is mijn plicht om de eer van 't huys wel voor te ſtaan.

MANSHART.

Helena geef mijn ſtok, karonje 'k zal jou leeren,
Zoo ſtout en onbeſchaamt mijn achtbaarheit trotſeeren.
Helena houw haar vaſt.

TRYN.

Ja ik verbie het haar.

HELENA.

Ontſtel u zoo niet gy zijt ziek.

MANSHART.

Och dat is waar.
Die moeyelijkheeden zijn genoeg om my te dooden.

SESDE TOONEEL.

MANSHART, HELENA, ANNA, TRYN.

MANSHART.

ACh lieve Huysvrous ach uw komſt was hier van noo-
(den!

ANNA.

Monceur wat ſchort u? och!

MANSHART.

Kom help, kom help me voort.

ANNA.

Wat let u Kindje lief?

MANSHART.

Zy hebben my verſtoord.

ANNA.
Mijn zoete lieve Man wie derft u dus ontroeren?
MANSHART.
Die ongebonde pry, die wil haar tong niet snoeren.
ANNA.
Zijt doch zoo haastig niet.
MANSHART.
S'heeft my schier dol gemaakt.
ANNA.
Uw herzentjens zijn teer, gy zijt wat licht geraakt.
Spreek doch zoo hard niet Kind, al zachjens zoete Vader.
MANSHART
Zy spreekt my teegen, en dat maakt my noch veel kwaa-
ANNA. (der.
Nu nu zijt wel te vreen, zijt wel te vreen Papa.
MANSHART.
Die onbeschaamde, zeyd dat ik niet ziek ben. Ha.
Karonje.
ANNA.
O die pry is altijd stout in 't spreeken.
MANSHART.
Gy weet mijn ziekte Kind, ja gy kend mijn gebreken.
ANNA.
Gy hebt gelijk mijn Lief, o Trijn wat valje ons af.
MANSHART.
Zoo zy haar tong niet snoerd zoo helpt ze my in 't graf.
ANNA.
Och! och!
MANSHART.
Zy maakt dat ik kom zo veel gal te loozen.
Ontsla u van die Meyd, de boosten aller boozen.
ANNA.
Mijn uitverkooren Man, de Meyden allegaar,
Scheeld vry wat aan, wy zijn gelukkig lieve Vaar; (gen.
Men moet, gedwongen om haar deugden, wat verdraa-
Daar zijnder weijnig die veel deugen deezer daagen.
En onze Tryntje is trouw, zorgvuldig, naarstig, net,
De

De poort-klok trekt haar alle daagen van het bed.
Wat zijnder Vrouwen van haar Meyden al bedroogen,
Schoon zy haar doen bespien gelyk met honderd oogen.
De Meyden zijn meest loos, arglistig, trouwloos, licht,
Klapachtig, zorgeloos, vals, schoon voort aangezigt,
En van dat alles valt van Tryntje niet te zeggen.
Zy is stijfzinnig, zy wil altijd wederleggen.
Zy zalt wat mye Vaar, kom Tryntje, kom hier voort.

TRYN.

Hier ben ik.

ANNA.

Maar waarom heb jy mijn Man verstoord?

TRYN.

Hoe ik Mevrouw, hoe ik? dat zal ik my wel wachten.
Al wat mijn Heer en u behaagt, zal ik betrachten.

MANSHART.

Ontkenje dat jou pry, dit raakt my aan 't verstand.

TRYN.

Hy zey Levyntje was de Bruyd met Heer Bartrand,
Ik zy hem dat hy haar geen ryker Heer kon geeven,
Maar dat haar nutter was voor de echt het klooster leeven.

ANNA.

Wel daar steekt zoo veel kwaad niet in mijn lieve Man.

MANSHART.

'k Weet niet hoe mijn geduld dat langer lijen kan.

ANNA.

Gy hebt gelijk Monceur, jy Trijntje, jy zult zwijgen,
Of jy zult in het kort van my jou paspoort krijgen.
Geef my de mantel die gevoert is met rood Baay.
Nouw beddekussens zoo, zie daar nouw zitje fraay.
Trek nu de muts terdeeg in de oogen over de ooren.

MANSHART.

Dats goet mijn Engel. Maar nouw kan ik zien noch hooren.

ANNA.

Daars niet dat meer verkoud als wind ontrent het hoofd.

MANSHART.

Wat ben ik u verplicht ik was al lang berooft
Vant leeven had gy zoo op my niet willen letten.

ANNA.

Licht u Papa, ik zal u op dit kussen zetten.
Laat my dit leggen om u te ondersteunen, want
Gy zijt zoo zwak En dat mijn Kind aan de ander kant.
En dat Papa lief om uw hoofd wat op te houwen.

TRYN.

En dat mijn Heer op dat uw herzens niet verkouwen.

MANSHART.

Ojy versmoord my, ô Karonje.

ANNA.

Doetze u zeer?
Zy dagt u wel te doen.

MANSHART.

Och, och! ik kan niet meer.

ANNA.

Waarom verstoort gy u zoo ras mijn uytverkooren:

MANSHART.

Daar is geen boozer noch geen vuylder Meyd gebooren
Als dat kwaad atrdig Kreng, ock, ock zy hullip my
Daar van mijn zylve, zy vermoord my noch die Pry.
Wel tien Purgatien en ook wel tien Klisteeren.
Heb ik van doen om weer te reconvalezeeren.

ANNA.

Zagt, zagt, mijn Boutje lief, ey hou u wat gerust.

MANSHART.

Mijn zoete Tortelduyf, gy zijt mijn troost mijn lust.

ANNA.

Mijn Maatje lief, och, och!

MANSHART.

Ik zal uw Liefde loonen.
Dat u mijn Testement op deze dag zal toonen.

ANNA

Och spreekt daar toch niet van, want dat onstelt my weer.

Het

Het woord van Testement benaut my 't hert noch meer.

MANSHART.

Notaris Pronk zal hier en met ten eersten koomen.

ANNA.

'kHeb hem eer ik hier kwam in 't voorhuys al vernoomen

MANSHART.

Kind laat hem binnen staan.

ANNA.

Notaris Pronk kom in.

ZEEVENDE TOONEEL.

MANSHART, ANNA, en PRONK.

PRONK.

HEer Manshart zijt gegroet.

MANSHART.

Het gaat niet na mijn zin.
Ik ben zoo ziek.

ANNA.

Och, och.

MANSHART.

Dis woude Ik voor mijn Sterven,
Mijn Vrouw by Testement doen al mijn goedren erven;
Ik wil mijn Kinderen uyt sluyten.

PRONK.

Maar dat kan,
Onmooglijk niet geschien.

MANSHART.

Geef my daar reeden van.

PRONK.

By Testement mag hier een Man zijn Vrouw maar maaken,
Een Kindsdeel en niet meer, voor al, ten waare zaaken
Dat daar geen Kinders zijn, zie daar moet op gelet.
Want dat is hier 't gebruyk, dats vollegens de Wet.

MANSHART.

Dat kan niet mooglijk zijn, de Wetten en de Reeden
Die komen over een. Hoe word dat dan geleeden;
Dat my verbooden word, mijn Vrouw die ik zoo eer
Die ik zoo Lief heb als my zelve, ja noch meer,
Die al mijn wellust is, die om my te behaagen
Alle ongemakken en veel last met lust wil draagen.
Dat ik die goeje Vrouw die my bemind zo teer,
Een Kinds gedeelte maar zou maaken en niet meer?
'k Moet met mijn Advocaat daar over Conzuleeren.

PRONK.

Geen Advocaat kan u van die Wetten absolveeren.
Al hun adyyzen zijn gegrondvest op de Wet,
Op de Conscientie daar word niet eens opgelet.
Dat is ons Werk, want wy Notarizen wy letten,
Op de betaam'lijkheid veel meer als op de Wetten.
Geef uw gereed Geld by uw leevendige Lijf,
Met Obligatien, Transpoorten aan uw Wijf.
Maak Obligatien op u aan uw Vrouws Vrinden,
Met Rissepissen dat zyt na uw dood zal vinden.

MANSHART.

Gy zijt een eerlijk Man, mijn Heer gy spreekt oprecht,
Mijn Huysvrouw had my dat van u ook al gezegt.
Daars in de Alkoove en in de Koffer aan Kruzaten
Tien duuzend guldens en zo veel noch aan Ducaten.
'k Zal u de Sleutel daar van stellen voort ter hand.
Twee Obligatien ten lasten van het Land
Waar van de een zes is, ende de aar vierduuzend Ponden,
Met haar Transpoorten zijn zy aan malkaar gebonden.
'k Zal ze u ook geeven.

ANNA.

Och spreek daar toch nimmer van.
Gy doet my sterven och, van vrees mijn lieve Man.
Hoe veel Ducaten en Kruyzaaten zey Papaatje?

MANSHART.

Tien duuzent guldens elk, daar is niet meer Mamaatje.

Anna.

't s'Waerels goed acht ik by u als niet mijn Lief.
Wat Obligatien zijn 't?

Manshart.

Monceur hoor d'eene Brief
Is zes en de aar is vier.

Anna.

Maar Paatje Lief zijnt Ponden,
Als Zeeuwze Ponden Vlaams, of Steerlings als te Londen?

Manshart.

Zijn Ponden Kindje Lief van veer, van veertig groot.

Anna.

Van u te scheyden ach mijn Lief, ik schrey me dood.
Wanneer gy dood zijt ach, dan wensch ik niet te leeven,
Mijn uytverkoore Man wil my doch niet begeeven.

Pronk.

Ey spaar uw traanen tot het tijt is, want de zaak
Is noch niet disperaad.

Anna.

Mijn Man, al mijn vermaak,
Mijn hoop, mijn troost, mijn heil, van u te moeten scheyen,
Dat kan onmogelijk zijn, ik wil my dood gaan schreyen.

Pronk.

Bedaar Mevrouw bedaar, ey stel u wat te vreen.

Anna.

Notaris Pronk, och, och, gy weet het niet, o neen.
Hoe bitter dat het valt van zulk een Man der Mannen
Die ik zoo Lief heb, door de dood, te zijn gebannen.

Manshart.

Dat my zoo zeer bedroeft en ook het meest verveeld,
Is dat ik by u niet een Kintje heb geteeld.
De Doctor Florentijn had dat wel moogen zwijgen
Dat ik door hem, by u mijn Kind, zou Kinders krijgen,

Pronk.

Gelieft u dat wy nu beginnen?

MANSHART

Ja, maar hoor,
't Is beeter dat wy gaan hier naast in mijn Kantoor,
Daar zijn wy Vryer Kind, ey wil my onder steunen.

ANNA. (nen.

Kom, kom mijn zoete Man, wil op mijn Schouder len-

AGSTE TOONEEL.

HELENA en TRYN.

TRYN.

HElena hoor, ik ben heel ongerust van geest,
Uw Stiefmoer is hier met Notaris Pronk geweest.
'k Heb van een Testement gehoor, 'k vrees voor u Va-
der, (der.
Die hadden wy vergramt dat maakt de zaak veel kwa-
Uw Stiefmoer zal haar vant geval bedienen.

HELENA.

Stil,
Dat scheeld my niet, hy mag zoo leeven als hy wil,
Met al mijn Goed, indien hy my maar laat behouwen,
Mijn vrye keur dat ik met die 't my lust mag trouwen.
En dat hy my maar van die Doctor wil ontslaan,
Wat dat zijn Goed belangt daar leyd my weinig aan.

TRYN.

Uw Stiefmoer tracht my tot haar hulp u af te troonen,
Maar ik zal tot mijn dood u trouwe dienst betoonen.
Dies zal het noodig zijn dat wy wel onderstaan,
Wat hier gebeurd, op dat men ons niet kan verraan,
Hoor, ik zal veynzen, en ik zal uw Stiefmoer zeggen,
Dat ik met haar gelijk de zaaken aan wil leggen.
Zy die daar na verlangt zal my haar hert terstond,
Van alle zaaken voort ondekken tot de grond.

HELENA (ken,

Hoe zalmen 't voort gaan van mijn Vaders wil best kren-
Dat schriklijk op zet, ach ik sterf daar aan te denken:

TRYN.

TRYN.

Uw Minnaar Ferdinand die moetme doen verſtaan,
Uw Vaders wil, en ook wat datter dient gedaan.
Hy moet int zenden van zijn Vrinden niet vertraagen,
Uw doen verzoeken.

HELENA.

Wie zal hem die bootſchap draagen?

TRYN.

Mijn ouwe Vryer die zal veel doen om mijn gunſt,
Hy zal ons deeze zaak uytvoeren na de kunſt,
Hy zal my daar voor weer wat kuſſen, ſtrooken, ſtreelen,
En om u dienſt te doen zal my dat niet verveelen
Verlaat u op my, ſlaap geruſt, ik hou de Wacht,
En ſlaa op alles wat hier omgaat naarſtig acht.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

TRYNTJE en FERDINAND.

TRYN.

Maar is dat Schellen? wel de Schel die zouw wel (breeken,
Wats uw begeeren Heer?

FERDINAND.

Ik moet u Juffer ſpreeken.

TRYN.

Ik ſchrik dat ik u zie, zijt gy het Ferdinand?

FERDINAND.

'k Zoek hier myn nootlot, en daar ik door Liefde om brand,
De ſchoon Helena, want ik kom om haar te vraagen
Hoe zy haar, by, Bartrand, die zot, van daag zal draagen,
Ik ben gewaarſchout dat haar Huw'lijk noch van daag
Geſlooten worden zal, ey roep haar eens om laag.

TRYN.

O zy is zoo mijn Heer, ten eerſten niet te ſpreeken,
Wie by haar zijn wil moet gebruyken liſt, en ſtreeken.
Zy word zorgvuldig als gy weet, bewaart, zy gaat,
Niet van haar Kamer, en komt nimmer op de ſtraat.
Dat gy haar onlangs op de Schouburg zaagt had reeden,
Daar had haar oude min, haar Vader om gebeeden.
Maar dat daar voorviel, is aan niemand noch gezeid.

FERDINAND.

Dat is voorzigtig. Maar hoor Trijnte, trouwe Meyd,
Ik kom hier niet in ſchijn van Minnaar, mijn begeeren,
Is om als Meeſter haar de France Taal te leeren.
Ik ben haar Meeſters Vrind.

TRYN.

Dan hebje wel gedaan.
Daar komt haar Vader, ſta jy ſtil, ik ſpreek hem aan.

TWEEDE TOONEEL.

MANSHART, FERDINAND en TRYN.

MANSHART.

'K Moet daag'lijks deeze Zaal met myne ſtappen meeten,
Ruym tien maal, maar oft in de lengte of in de breeten
Moet weezen, weet ik niet, dat prijkel is te groot,
Ging ik verkeert, gewis ik ſtapte in mijne dood.
Hoe achteloos zou ik mijn zelve zoo verliezen.

TRYN.

Mijn Heer daar is een Man.

MANSHART.

Ja wel, zy ſcheurd de vlieſen
Van bei mijne ooren och, mijn hert dat klopt en ſlaat.
Vergeetje, dat men met geen Zieken zoo hart praat?

TRYN.

Mijn Heer, daar is een Heer.

MANSHART.

Is dat mijn hoofd weer breeken,
Als jy wat zeggen wilt, zoo zeg het ſonder ſpreeken.
Schreeuw toch zoo hart niet Tryn.

TRYN.

Myn Heer.

MANSHART.

Wel dat gaat goet,

TRYN.

Ik zeg.

MANSHART.

Wat zegje?

TRYN.

Dat die Heer u ſpreeken moet.

MANSHART.

Laat hem hier komen, maar hy moet my niet veel vraa-
gen, (gen.
Hy maak het kort en klaar, mijn hoofd kan niet verdraa-

TRYN.

Spreek zagjes, op dat gy dees Zwakke en Zieke Heer,
Niet moeilijk maakt, want ziet zijn Herſenen zijn teer.

FERDINAND.

Mijn Heer 't is my een vreugd u op de been te vinden,
Gy zijt veel beeter, als ik hoorde van uw Vrinden.

TRYN.

Hoe zou hy beeter zijn, wel dat komt niet te pas,
Hy is veel Zieker als hy van te vooren was.

FERDINAND.

Zijn aangezigt ſtaat wel, hy hoeft noch niet te klaagen,

TRYN.

Zijn aanzigt ſmelt als Was voor 't vuur noch alle daagen,
Het zijn maar Buffels die dat zeggen kleyn van geeſt.
Mijn Heer is Zieker als hy immer is geweeſt.

MANSHART.

Dat is wel zeeker Trijn, uw oordeel moet ik achten.

TRYN.

Hy eet en drinkt met ſmaak, hy ſlaapt geheele nachten

Geruſt, hy gaat en ſtaat, en heeft gezonde lêen;
Maar dat belet zijn Ziekte en Krankheit niet, ô neen.

MANSHART.

Zoo iſt ook.

FERDINAND.

Dats my leet, maar 't geen my hier doet koomen;
De France Meeſter, Heer, die gy hebt aangenoomen
Om uw Helena te onderwijſen in die Taal
Is Ziek, hy zend my hier, op dat niet teenemaal,
't Geen zy geleerd had door zijn afzijn, word vergeeten.

MANSHART.

Gy doet zeer wel mijn Vrind, maar Trijntje laat haar weeten.
Dat hier haar Meeſter is, zeg datze koomen moet.

TRYN.

Dat ik hem by haar bragt mijn Heer, was wel zo goet.

MANSHART.

Ga roep mijn Dochter hier, en doe voort mijn begeeren.

TRYN.

Hy zal uw Dochter Heer in eenzaamheit beſt leeren.

MANSHART.

'k Zeg doe mijn zin en ga.

TRYN.

Het brabbelen van die Taal,
Die gy toch niet verſtaat, vermeerdert wis uw kwaal.
't Zal als het vijlen van een zaag zijn in uw ooren.

MANSHART:

Schoon ik ze niet verſtaa, 'k mag 't echter noch wel hooren.
Daar komt mijn Dochter, mijn Helena. Trijntje gaa,
En ziet eens of mijn Vrouw gekleed is, repje draa.
Helena, hoor mijn Kind, die u het Frans komt leeren,
Is Ziek, dit is zijn Vriend, en die zou wel begeeren
Dat hy u mid'lerwijl in 't Frans voort onder wees.

DAR-

DARDE TOONEEL.

MANSHART, FERDINAND en HELENA.

HELENA.

O Hemel!

MANSHART.

Hoe mijn Kind, wel gy word bleek van vrees.
Waarom ontſtelt gy u?

HELENA.

Ach Vader!

MANSHART.

Wil niet beeven.
Wat ſcheeld u?

HELENA.

Vreemder zaak en zag ik van mijn leeven.

MANSHART.

Hoe dat?

HELENA.

Ik zag te nacht Heer Vader, in mijn droom,
Daar ik ter dood toe was benard vol angſt en ſchroom,
Dat zeeker Heer, die daar by toeval was gekoomen,
My reddede uyt gevaar int midden van mijn droomen,
En dat geleek, dees Heer hy maald my in de geeſt,
De ganſche nacht is hy niet uit mijn zin geweeſt.

FERDINAND.

Aan wien gy immer denkt int ſlaapen of int waaken,
Die is gelukkig of gy komt het hem licht maaken.
Ik zal gelukkig zijn dat moogt gy vaſt vermoen,
Keurd gy my om u ooit of hulp of dienſt te doen.

HELENA.

Hoe heeft uw Beeldtenis my deeze nacht doen zweeten.
Waar van 't gedenken my onmooglijk kan vergeeten.

VIERD TOONEEL.

MANSHART, FERDINAND, HELENA en TRYNTJE.

TRYN.

AL wat ik van den Heer Bartrand zei dat is vals,
Ik heb 't geloogen en ik haal het in mijn hals.
Zijn Vader zal met hem u de Visite geeven;
Wat zal uw Dochter met een Man der Mannen leeven!
Wat ist een Kaerel, wel gemaakt, wel 't is te ondieft!
Ik heb hem eens gezien, ik ben op hem verlieft.
Zijn aangename Taal kwam naauwlijk in mijn ooren
Of 'k wenschte dat ik hem altijt had mogen hooren.
Zoo dra uw Dochter hem zal zien, al wast haar leet,
Zal zy verlieft zijn en de Bruyd eer dat ze 't weet.

MANSHART.

Mijn Heer, ay ga niet weg, maar blijf, 'k heb voorgenoomen, (men,
Haar uyt te trouwen en haar Bruygom zal straks koo-
Met zijn Heer Vader, maar zy heeft hem nooit gezien.

FERDINAND.

Mijn Heer ik bid u, my zal te veel eer geschien
Van zulk een zaak vol vreugd, zelf oog getuyg te weezen.

MANSHART.

Het is de Zoon van een wijs Doctor, waard gepreezen.
Wy sluytent Huwlijk noch van deeze week.

FERDINAND.

Heel goet.

MANSHART.

Zeg dat de meester, die haar Frans leerd, komen moet.
Hy word ter Feest genood.

FERDINAND.

Uw last word waar genoomen.

MANSHART.

En ik verzoek dat gy dan ook zult met hem koomen.

FERDINAND.

'k Zal niet mankeeren, wijl my werd groote eer gedaan.

TRYN.

Sta breet, maak plaats, daar komt, daar komt de Bruygom aan.

VYFDE TOONEEL.

NARTICOFORUS, BARTRAND, MANSHART, FERDINAND, HELENA, en TRYNTJE.

MANSH. *Tast aan zijn muts maar neemt die niet af.*

MYn Doctor Florentijn heeft my wel streng verbooden,
Mijn hoofd te ondekken.

NARTICOFORUS.

Heer dat is ook niet van nooden.
Wy Doctors zijn om elk te redden uyt de nood,
't Zy ver dan; dat door ons hun Ziekten wierd vergroot.

MANSHART.

Heer ik ontfang.

NARTICOFORUS.

Ik kom my voor u needer buygen.

MANSHART.

Met vreugde de eer die gy my doed.

NARTICOFORUS.

Om u te betuygen.

MANSHART.

Ik wenschte wel dat ik.

NARTICOFORUS.

De vreugde ons aangedaan.

MANSHART.

Mijn Heer tot uwent met mijn Vrou had konnen gaan.

NARTICOFORUS.

Door deeze Vrindschap.

MANSHART.

Om verzeekering te geeven.

NAR-

NARTICOFORUS.
Van u zoo wenſchte ik wel.
MANSHART.
Gy weet hoe Zieke leeven.
NARTICOFORUS.
Onder het getal.
MANSHART.
En hoe die zijn geſteld.
NARTICOFORUS.
Van naaſt uw Vrinden Heer voortaan te zijn geteld.
MANSHART.
Ik kan niet anders doen.
NARTICOFORUS.
En u in deeze zaaken.
MANSHART.
Als u te zeggen.
NARTICOFORUS.
Die de Kunſt alleenig raaken.
MANSHART.
Dat ik het al zal doen.
NARTICOFORUS.
Zal doen meer als gemeen,
MANSHART.
Om u te doen verſtaan.
NARTICOFORUS.
Ik dien u voor elk een.
MANSHART.
Dat ik u Dienaar ben.
NARTICOFORUS.
Zoon met bedaarde zinnen,
Maar wilt u Kompliment wat grasieus beginnen,
Tretoe mijn Zoon betoon uw yver.
BARTRAND.
Wel ik ga
Wil ik de Vader ook niet eerſt aanſpreeken?
NARTICOFORUS.
Ja

Leg af uw Kompliment vryborstig, nu tree nader.

BARTRAND.

Mijn Heer ik groet, ik eer u als mijn tweede Vader.
'k Bemin, 'k erken, ja 'k derft ook zeggen dat ik eer
U moet bewijzen als mijn Vader, ja noch meer..
'k Ben u meer schuldig als van wien ik ben gebooren,
Want de eerste teelde my, en gy heb my verkooren.
Door 't vaste nootlot wierde ik mijn Heer Vaders Kind,
Maar gy maakt my uw Zoon, om dat gy my bemind.
'k Ben daar gedwongen; hier vry willig aangenoomen.
O tweede Vader! gy zijt de eerste voor gekoomen.
Dat ik zijn Zoon ben, is door 't lichaam maar geweest.
Maar gy maakt my uw Zoon door krachten vau uw geest.
Zoo veel de gaaven van de geest zijn meer bevonden
Dan die van 't Lichaam, zoo ben ik u meer verbonden,
Dan deeze Vader, 'k houw dit Zoonschap meerder waard,
'k offer u mijn zelf, zoo lang ik leef op Aard.

TRYN.

Die hooge Schoolen zijn hoognoodig tot veel zaaken,
Daar ziet men wijzen gek, en gekken wijzen maaken.

BARTRANT.

Maar Vader ging dat wel?

NARTICOFRUS

Optime.

MANSHART.

Laat ons dra
Mijn Heer begroeten.

BARTRAND.

Maar moet ik ook zoenen?

NARTICOFORUS,

Ja.

BARTRAND.

Schoonmoeder zulk een naam werd u met rech gegeven,
Om dat de Schoonheid schynt in uw gelaat te leeven.

MANS-

MANSHART.

Het is mijn Wijf niet, 't is mijn Dochter dat je 't vat.

BARTRAND.

Waar isse dan?

MANSHART.

Ze komt terstond vertoef noch wat.

NARTICOFORUS.

Zoon maak u Kompliment.

BARTRANT.

Mejuffrouw ik ben eeven
Als 't beeld van Memnon, 't geen wierd stem en spraak gegeeven,
Wanneer 't de alziende zon, sterk straalende bescheen,
Zoo voel ik ook een kracht doorkruypen al mijn leen,
Nu dat uw oogen, die twee zonnen, my bestraalen,
Mijn tong word los, ik kan onmoog'lijk die bepaalen,
De zonne blom ziet staag de zon in 't aangezicht,
Zoo keert mijn hert alleen, naar u mijn zon, mijn licht
De Leidstar van mijn heil. Ontfang mijn offerhanden.
Mijn hert zal op 't Altaar uwes Schoonheids eeuwig branden.
Dat hert, dat dan zijn roem en glorey vinden kan,
Als ik my noemen mag, uw Minnaar en uw Man.

TRYN.

Dats kennelijk en klaar, en niet te weederleggen,
Al wie Studeert, die leerd moy denken en moy zeggen

MANSHART. *Tegens Ferdinand.*

Wat dunkt u daar van Heer!

FERDINAND.

't Is een verstandig man
Zoo hy zoo Doctoreerd gelijk hy spreeken kan,
Zal 't vreugde zijn, zijn Pasjent te zijn.

TRYN.

Bove maaten
Zoo hy zijn Zieken zoo geneest als hy kan praaten.

MANSHART.

Kom, kom, geen tijd verzuymt, geeft stoelen by der hand

Hee

Heer Narticoforus, en gy mijn Heer Bartrand,
Zet u, zet u ter neer, Heer Doctor een goet teeken,
Elk ſtaat verwondert die uw Zoon heeft hooren ſpreeken,
Mijn Dochter zelfs ſtaat ſtom gelijk een roerloos beeld,
't Is uw geluk, dat gy die Jongen hebt geteeld.

NARTICOFORUS.

Dat ik zijn Vader ben mijn Heer, dat kan niet raaken.
Hy heeft wat anders dat my kan gelukkig maaken.
Al wie hem kent, kent hem geenſints voor zot of mal,
Maar vry van alle kwaat, vol goetheid zonder gal.
Daar is geen vuur in als in veele Jonge bloemen,
Noch zijn verſtant is ook niet vlug om van te roemen:
Maar 't is een Jongman die bepaalt is van verſtand,
Hy draagd zijn luſten en zijn wijsheid in zijn hand.
Toen hy een Kind was wiſt ik dat te Profeteeren,
Hy liep ruym twaalef Jaar om 't A, B, C. te leeren.
Ha dacht ik, dat is goet, een Boom die langſaam waſt,
Draagt vaek de beſte vrucht, dat maakt de wortel vaſt.
Daar is meer tijt van doen om in het Staal te ſchrijven
Als in het zachte zand, maar 't zal weer langer blijven.
Hy heeft tot Leyen geſtudeerd by dag en nacht,
Gelijk het Yzer dat tot buygen word gebragt,
Door ſtaadig ſmeeden, zoo heeft hy hem door Studeeren,
Bekwaam gemaakt om hem te laaten Promoveeren.
De Medicijnen zijn hem reedelijk wel gelukt.
De reegels van de Kunſt zijn hem int hoofd gedrukt.
Hy diſputeerd zoo ſnel, en redeneerd zoo krachtig,
Dat wie 'er oponeerd die maakt hy leugenachtig.
De reeden waar door hy verdiend noch meerder gunſt,
Is, dat hy de oude volgt als ik doe in de Kunſt.
Die de ommeloop van 't bloed nu anders willen leeren,
Daar lacht hy me, en derft daar tegen diſputeeren.

BARTRAND.

De omloopers met het bloed die heb ik vaſt gezet,
Met deeze Teezes, ha; die toont het wonder net.

'k Zal die met uw verlof uw Dochter offereeren,
Als de eersteling van mijn verstant, en mijn Studeeren,
Die ik haar schuldig ben.

HELENA.

Dat huysraad is mijn Heer,
My heel onnodig ik verstaat niet, daar is 't weer.

TRYN.

Kom,kom, geef hier, geef hier, ik zal het, printje plakken.
Daar elk het zien zal, die gemakkelijk wil kakken.

BARTRAND.

't Verzoek Mejuffer doe my de eer aan, kan 't geschien,
Kom, hoe ik menschen kan ontleeden, toch eens zien.
Een Vrouwe lichaam zal ik Anatomizeeren.
Gy moet het zien, ik zal daar over Haranguееren.

TRYN.

Dat zal vermaakelijk te zien zijn schoon en raar,
Daars de Komedie maar een kreng by ist niet waar!

MANSHART.

Mijn Heer meent gy uw Zoon ook naar het Hof te stuu-(ren,
By Prins of Koning, want daar leerd men groote keuren.

NARTICOFORUS.

Neen onze Kunst gelukt by groote zelde wel,
Want groote willen voort als op een sprong en stel
Geneezen zijn, maar hoor den Burger die kan geeven,
Waar door een Doctor vry kan zonder opspraak leeven,
Ik volg de slenter by den Burger en niet meer,
Gelaaten, gepurgeert, gezweet, daar hebjet Heer.
En volgt de dood dan, 't word het nootlot toegeschree-
ven,
Een Koning wil dat hem de Doctor lengt het leeven,
Of anders schreeuwt men hem uyt voor een moordenaar

MANSHART.

Wel dat is onbeleeft, hoe zoud gy Heeren haar
Het leeven rekken of geneezen watte gekken,
Gy gaat by Zieken om Visitens, loon te trekken,
Haar raad te geven en dan heb jy 't al gedaan.
't Mag met de Zieken dan zoo als het wil vergaan.

NAR-

NARTICOFORUS.

Dat is zoo, hoor ik volg de sleur by al mijn Kranken,
Die sterft verwijt het nooit die op komt mag bedanken.

MANSHART.

Taal Meester toon wat aan mijn Dochter is geleerd.

FERDINAND.

Dit Pastorel heeft zy van daag getranslateerd,
Uyt Frans in Duyts, men hoord'er twee te zaame spreeken.
Het is een Herders Spel, Vol fijne Minne streeken.

MANSHART.

Zeg ons den inhout op dat elk het beeter vat.

FERDINAND.

't Is van een Herder die in diepen aandacht zat.
Hy zag een Herders Spel, dat hem zeer kost behaagen,
Maar wierd gestoord, door dien hy deerlijk hoorde klaagen.
Hy keerd zich om, en ziet een Herderin in last
Door vuyle woorden, van een ongebonden gast.
Hy neemt het voor haar op, gelijk ook alle mannen,
Verplicht zijn over al haar krachten in te spannen
Om 't Vrouwelijk geslacht, uyt allerhande noot
Te redden, ja al waar 't met prijkel van de dood.
Als hy de booswicht had verjaagd en straf gegeeven,
Sprak hy de Herderin, die door die smaat gedreeven,
Vast traanen uyt haar oogen perste, die vol glans,
De Zon verbeelden aan des Hemels opper Trans.
Ach! zey hy met een zucht, zoude ik u niet verdedigen?
Ha booswicht, ha Barbaar, dorst gy dit beeld beleedigen?
Waar vindmen zulk een hert ontmenscht en zoo versteent,
Dat deeze traanen ziet, zich niet tot traanen weend.
Hy stuyte voort de loop dier traanen op haar kaaken.
Zy die aan dankbaarheid haar niet wou schuldig maake,
Verzuymt geen tijt om hem te danken, wijl een gloed,
Uyt haar bekoorlijk oog doorstraald zijn teer gemoed,
Hy lag als in een beemt, door zuchten, minnelonken,

Van dat aanminnig beeld, vol wellust, als verdronken.
Elk woordje datze sprak, en eyder tedere zucht,
Door griefde hem het hert hy vong die zoete lucht,
En sprak, volmaakte beeld, bevallig en aanminnig,
Daars geen gevaar zoo groot, noch geen geweld zoo vinnig,
Dat ik ontzie, ik lee voor u de zwaarste pijn,
Om van u dankbaar beeld, maar eens belonkt te zijn,
Zy nam haar afscheid, zy vertrok op deeze klagten,
En liet hem toen alleen verzeld met zijn gedachten.
Hy draagt door de eerste maal van haar te zien, meer smert,
Als meenig Minnaar door veel Jaaren in zijn hert.
Op haar vertrek, schijnt hem haar af zijn al te dooden,
Haar weer te spreeken wierd hem scherpelijk verbooden,
Hy zuchten, sprak, helaas! die ik zoo weinig tijt,
Gezien heb, met vermaak, raak ik voor eeuwig kwijt.
Hy spant zijn krachten in, om haar maar eens te spreeken,
Maar haare kluysters zijn met list, noch kracht te breeken,
Dies port zijn Minnevlam hem aan tot dit besluyt,
De Herderin te doen verzoeken tot zijn Bruyd,
Dat zy hem toe staat, in een brief aan hem geschreeven,
Maar in die zelve brief, doet zy hem kennis geeven,
Hoe dat haar Vader had besloten, vast gezet,
Haar, aan een ander, na de Vaderlijke Wet,
Die zelve dag, haar in haar weerwil te doen trouwen.
Bedenk eens in wat angst, wat hertzeer, wat benouwen
Die Herder was, hoe hy vol schrik gepijnigt werd,
Hem drukt een heele berg vol rampen op zijn hert.
Hy kan dat denkbeeld nooit uyt zijn gedachten krijgen,
Van dat een ander maakt zijn Herderin zich eygen.
Dat hy gedoogen zal, hoe dat bekoorlijk beeld
Omhelst word en gekust, gevleyt word en gestreeld;
Zijn tochtig hert gestelt om geen gevaar te vreezen,
Besluyt, die zelve dag, by haar in huys te weezen.

De Minnelust ontdekt voor hem geleegentheld,
Die hem de toegang tot zijn Herderin bereid.
Om in dit noodgeval, zelf uyt haar mont te hooren,
Haar uytspraak, en wat lot zy voor hem had beschooren.
Hy gaat daar, en bevind, al wat hy had gevreest,
Ja al de toestel, wierd bereid, van 't Bruylofts Feest;
Hy zag de onwaardige, zijn mede Vreijer komen,
Die door haar Vaders drift, wierd waardig aangenoomen,
Die zeege praalend reets de zachte zy bekleed,
Van 't schoonste Schepzel, dat hy op de waereld weet,
Die hy als wiennaar met een nijdig oog begluurde,
Vol bitre haat, 't was vreemt dat hy hem noch bestuurde.
Dit Schouwspel, deed zijn borst op zwellen, die de Min
Aan prikkelde tot wraak, hy kon zijn Herderin,
Maar met zijn oogen, zijn gedachten laaten weeten.
Door dien haar Vader was, dicht aan haar zy gezeeten.
Doch eynd'lijk stapt hy stout verby die hinder paal,
En spreekt zijn hert uyt, in deez minnelijke Taal.
Ach! Filis ach! ondek my uw gedachten,
Al lang genoeg, mijn smert is veel te groot,
U Tirsis bid, wil zijn lijden vezachten,
Maak dat ik leef, of geefme een korte dood.
Nu ist u beurd nu moet gy antwoord geeven
Daar ist Translaat 'k hebt voor u uyt geschreeven.
Zijt gy nu Filis, ik zal Tirsis zijn, begin.
Heer let aandachtig op de streeken van de Min.

HELENA.

Ach Tirsis ziet mijn lijden uyt mijn oogen.
Ik zit als gy met een zoo wreev'le zin.
Ik heb om meer te zeggen geen vermoogen.
Als Tirsis, zijt verzeekert van mijn min.

MANSHART.

Dat wist ik niet kan zy zoo Translateeren
Van Frans in Duyts.

FERDINAND.

Ja, dat kom ik haar leeren
'k Leer haar noch meer gelijk gy hooren zult.
Hebt met vermaak, een weinig maar geduld.

Helaas, nu my het al schijnt te verdrukken,
Derf ik zoo veel niet hoopen, zonder smert?
Van dat het my, mijn Schoone zal gelukken,
Dat gy my geeft een Woonplaats in uw hert.

HELENA.

Ach Tirsis, weet ik moet u eeuwig minnen,
Of anders zou mijn mond mijn hert verraan,

FERDINAND.

O woorden vol, vol Honingraad van binnen,
Maar Tirsis zacht, heb ik ze ook wel verstaan;
Ach Filis, laat uw Tirsis noch eens hooren,
Die woorden daar gy my het hert me grieft.

HELENA.

Zijt doch gerust, 'k heb u alleen verkooren,
Uw Filis is op u alleen verlieft.

FERDINAND.

Ha Filis, wild die woorden noch eens spreeken.

HELENA.

Hoor Tirsis, ik bemin u maar alleen.

FERDINAND.

O woorden! die mijn minnenijt verbreeken,
Ey Filis spreek, ey spreeker anders geen.

HELENA.

't Is Filis vreugd, haar herte blood te leggen,
En hondert maal te melden haare trouw.
Ik wensch mijn tong, nu anders niet kon zeggen,
Als Filis blijft van nu af Tirsis Vrouw.

FERDINAND.

Regeerders van Aard, Hemel ende Baaren.
Gy Koningen, zoo machtig en vermaard,
Al uw geluk is niet om te eevenaaren,
Naast mijn geluk, want dat is meerder waard.

O neen,

O neen, 't gezigt van die my ſtaat te vreezen
Het by zijn van mijn mede Minnaar hier,
Belet my de gelukkigſte te weezen.
Dies brande ik noch in een verſlindent vier.

HELENA.

Ach Tirſis, ach! zult gy mijn trouw verdenken,
Maakt u ontruſt een Minnaar die ik haat?
'k Verzeeker u, ik zal aan niemant ſchenkken,
Dat hert, dat voor mijn Tirſis open ſtaat.

FERDINAND.

Denk Filis aan uw Vader en zijn krachten,
In weerwil zal hy u doen minnen.

HELENA.

Neen,
Neen Tirſis, 'k wil de dood veel eer verwachten,
Als dat beſluyt toe ſtemmen, zijt te vreen.

MANSHART.

Wat zey de Vader toen?

FERDINAND.

Die deed niet als wat vraagen.

MANSHART.

Dan waſt een groote gek, ik zou my anders draagen.

FERDINAND.

O Liefde!

HELENA.

O trouwe Min!

MANSHART

Geef die Comedie hier.
Daar ſteekt geen ſtichting in, kom geef my dat papier.
Die Herder Tirſis is wel onbeſchoft in 't Vryen,
En Filis is een Pry, ik zou haar ſtraf doen lijen,
Indient mijn Kind was, maar wat ſtaater op dit blad,
Hoe is dit ſchrift? het is bekrabbeld en beklad.
Waar zijn die woorden hier?

FERDINAND.

Hoor, dat was haar begeeren.
Zy wil de France Taal kort door karakters leeren

MANSHART.
Vertrek, dat Herders Spel is ſtrijdig met de deugd,
't Geeft buyten ſpoorig, een kwaad voorbeeld aan de Jeugd.
FERDINAND.
Ik dacht dat Bly-ſpel zou u ſtof tot blijdſchap ſchaffen.
MANSHART.
Het mocht de booze, ik zou eer zulke dingen ſtraffen.
Daar komt mijn Huysvrouw aan.

ZESDE TOONEEL.

MANSHART, NARTICOFORUS, BARTRAND, HELENA, ANNA, TRYN.

MANSHART.
Monceur dat is de Zoon,
Van Narticoforus.
BARTRAND.
Mevrouw, wat zijn gy ſchoon! (ken,
Schoonmoeder, zulk een naam is u met recht geſchon-
Elk ziet de Schoonheid op uw roode kaaken pronken.
ANNA.
Mijn Heer ik ben verheugd dat ik u zie.
BARTRAND.
Maar hoor,
Gy zijt gelijk een beeld uw voorhoofd zonder voor....
Maar zagt, uw komſt Mevrouw heeft mijn konſept verbrooken,
't Is my vergeeten, waar van heb ik daar geſprooken?
NARTICOFORUS.
Zoon wilt dat ſpaaren tot gy ruymer zijt van geeſt.
MANSHART.
Ik wenſch mijn Huysvrouw dat gy flus hier had geweeſt,
Gy had een Cicero gehoord.
TRYN.
Na dat ik reeken,
Gy

Gy had het ſteene Beeld van Memnon hooren ſpreeken,
De tweede Vader en de Zonneblom gezien.

MANSHART

Hoor Dochter geef uw hand want ik kom u gebieden,
Dat gy de Heer Bartrand zult voor uw Man verkiezen.

HELENA.

Ik Vader?

MANSHART.

Ja, kom voort, men moet geen tijd verliezen

HELENA.

Hoe, zoo ten eerſten, ey, zoo haaſtig niet Papa.
Geen eerbre Juffrouw zeid zoo licht ten eerſten Ja.
Maar door verkeering leerd men eerſt elkaar recht kennen.

MANSHART.

Eerſt trouwen, dan zalt veel vermaakelijker wennen.

HELENA.

Een wederzijdze min, moet voorgaan of de trouw
Is onvolmaakt, dat baard veel ramp aan Man en Vrouw.

BARTRAND.

Wat my belangd, het is onnoodig meer te wachten.

HELENA.

Zijt gy zoo haaſtig Heer? ik niet, 'k wil niet verachten.
Uw goe geneegentheid tot my, maar weet mijn min,
Heeft tot u noch in 't minſt genomen geen begin.

MANSHART.

Een Juffers liefde moet nooit voor het trouwen koomen.

HELENA.

Ik bid u geef my tijd?

MANSHART.

De tijd dient waar genoomen.

HELENA.

Hoe Vaderlief, wilt gy dat ik uw outſte Kind,
In weerwil van mijn hert, my aan de boejens bind,
Van de onverbreek're trouw, in dien mijn Heer wil weezen, (vreezen.
Een eerlijk Man, moet hy voor zulk een Huysvrouw

Die teegens haaren dank hem tot haar Bruygom nam.
Is dat niet waar?

BARTRAND.

Nego conſequentiam.
Mejuffer hoor, ik kan wel eerlijk zijn en leeven,
Met u in de Echt, als u, uw Vader my wil geeven.

HELENA.

Te dwingen tot de min, heeft de alderminſte ſchijn,
De Liefde lijd geen dwang, die moet vry willig zijn.

BARTRANT.

Veel oude lieten met haar wil haar Dochters ſchaaken,
Om haare kuysheid dan daar door bekent te maaken.

HELENA.

Laat de oude, de oude zijn, wy zijn hier niet van 't out.
't Is nu geen oneer dat een jonge Juffer trouwt
Met een die haar behaagt, al laat zy haar niet ſchaaken,
Geen outheid maar 't gebruyk, maakt wettig veele zaa-
ken.
Zoo gy oprechte trouw en liefde tot my draagd,
Zoo wil, wat ik wil, en doe al wat my behaagd.

BARTRAND.

Ik zal, behalve dat mijn liefde zoude krenken.

HELENA.

Een Minnaar die oprecht bemind doet niet als denken,
Hoe hy zijn wil, beſt in de handen ſtelt van haar,
Die hy bemind.

BARTRAND.

Maar hoor, diſtinguo, het is waar
Zoo veel zijn eygendom niet aangaat, vat de zaaken,
Quod cedo, maar wat dat zijn eygendom mag raaken,
Nogo.

TRYN.

Jy bent het kwijt, hy komt van 't hoge School,
Hy zal 't met woorden van u winnen, of ik dool.
Maar waarom laat jy jou ook zoo onrek'lijk vinden.
Daar hy u door de trouw aan 't Doctoors Gild wil bin-
den.

AN

ANNA.

Een and're Vrijer maalt haar moog'lijk in de zin.

HELENA.

Als dat zoo was Mevrouw, wat kwaat steekt daar toch in?

ANNA.

Papa Lief ik zou haar niet dwingen om te paaren.
Maar ik zou haar, in 't kort, het Klooster doen bewaaren.

HELENA.

Ik kan de goetheid, die gy voor my hebt, verstaan.
Maar 't geen gy Vader raad, word altijd niet gedaan.

ANNA.

Al wat de Vader wil dat moet het Kind behaagen.

HELENA.

De lasten zijn bepaald die Kinders moeten draagen.

ANNA.

Uw meening is dat gy wilt trouwen, maar met een.
Die u behaagt, niet waar?

HELENA.

O ja, met anders geen.
Zoo Vader na mijn zin, my meent geen man te geeven,
Zoo hoop ik dat hy my niet zal in de Echt doen leeven.
Met zulk een die ik gansch onmoog'lijk minnen kan;
Geen Vader mach zijn Kind, zoo dwingen aan de Man.

MANSHART.

Mijn Heeren ik verzoek, wilt my dit doch vergeeven.

NARTICOFORUS.

Dat is onnoodig, want daar is noch niet misdreeven.

HELENA.

Ik wil een man oprecht beminnen, niet in schijn,
En eer ik trouw, wil ik daar van verzeekert zijn.
Daar trouwender om maar alleen te zijn ontslaagen,
Van de Ouders wetten, die haar lastig zijn te draagen.
Ook zijnder die alleen, maar tronwen om het goed,
Om rijk te worden, maar ik zeg al wie dat doet,
Verkoopt zijn lijf om geld; daar zijnder ook die trouwen,
Om prachtiger te gaan, en grooter Staat te houwen.

Ook zijnder die alleen maar trouwen om de zwier,
Om dies te vrijer zonder opſpraak het plyzier,
Van al de waereld te genieten, zulke vrouwen,
Verſcheeld het weinig aan wat mannen datze trouwen.

ANNA.

Gy valt nu ſpraakzaam, maer wat hebje daar me voor?

HELENA.

Ik geef maar antwoord op het geen ik zie en hoor.

ANNA.

Uw onbeleeſtheid is onmoog'lijk te verdraagen.

HELENA.

Gy zoud wel wenſchen dat ik ſtout ſprak, om te klaagen,
Maar dat geluk zal u Mevrouw nu niet geſchien.

ANNA.

Ik heb geen ſtouter noch geen boozer Kind gezien,
Als gy zijn.

HELENA.

Hoor Mevrouw, gy komt u zelfs maar kwellen.
Zeg wat u luſt, gy kunt my daar door niet ontſtellen.

ANNA.

'k Zeg door u ſtoute bek, gy onverdraag'lijk zijt.

HELENA.

Dats vruchteloos, ik wil nu wijs zijn, tot u ſpijt.
Maar om u vorder tot geen gramſchap te verwekken,
Zal ik met dat gy hier gehoopt had gaan vertrekken,

Binne

MANSHART.

Helena 'k geef u noch vier daagen en niet meer,
Om te verkiezen of gy trouwen wilt dien Heer,
Of datge in 't Klooſter wilt vol eyndigen uw daagen.
Stel u geruſt mijn Heer, gy zult haar haaſt behaagen.

ANNA.

Het valt my moey'lijk Lief van u ook weg te gaan.
Maar 'k heb een boodſchap die noodſaak'lijk diend gedaan.
Maar zijt verzeekert dat ik ſpoedig weer zal koomen.

MANS-

MANSHART.

Zeg aan Notaris Pronk, 't geen hy heeft me genoomen
Dat hy dat op maakt.

ANNA.

Wel Monceur, dat zal geschien.
Vaar wel Papa Lief, ik hoop u haast weer te zien. *Binne.*

MANSHART.

Vaar wel mijn Schoone, ha, dat is een Vrouw der
Vrouwen,
Haar trouwe liefde doet my 't leeven noch behouwen.

NARTICOFORUS.

Wy zullen ook mijn Heer vertrekken.

MANSHART.

Eer gy gaat,
Zoo zeg hoe het met mijn ziekte nu doch staat?

NARTICOFORUS.

Bartrand neem de and're hand, ik leen aandagtige ooren,
Om uw wijs oordeel van mijn Heer zijn pols te hooren.
Quid dicis.

BARTRAND.

Dico. Dat die pols, het kan niet mis
De pols is van een man die niet gezond en is.

NARTICOFORUS.

Heel goet.

BARTRAND.

Se slaad, se slaad al vry, al vry stijfachtig.
Om niet te zeggen stijf.

NARTICOFORUS.

Dat raadje wel waarachtig.

BARTRAND.

Ze stoot weerom.

NARTICOFORUS.

Zoo ist.

BARTRAND.

Ze huppelt heen en weer.

NARTICOFORUS.

Dats recht.

BARTRAND.

Pareuchyma, de mild die doet u zeer.

NARTICOFORUS.

Optime.

MANSHART.

Florentijn zey dat al mijn gebreeken.
Niet in de mild, o neen, maar in de leever steeken.

NARTICOFORUS.

Pareuchyma dat is het een zoo wel als 't aar,
De leever en de mild ' die leggen by elkaar,
En zijn door buurschap zoo medogent met elkander,
Dat zoo der een lijt, voort zoo lijt ook straks den ander.
Beveelt den Doctor u niet dagelijks gebraad
Om te eeten?

MANSHART

Neen mijn Heer, als ik doe na zijn raad,
Eet ik gekookte kost.

NARTICOFORUS.

Gezooden of gebraaden,
Dat is al eeven veel, hy komt u 't beste raaden.

MANSHART.

Maar hoe veel korlen zout vereyst een Ey mijn Heer?

NARTICOFORUS.

Maar zes, of acht, of tien, of twalef en niet meer.
't Getal moet eeve zijn of 't zou kwaad voetzel geeven.
Maar met de pillen moet het altijd zijn oneeven.

MANSHART.

Tot weder ziens mijn Heer, gy hebt hier nu gedaan.

BARTRAND.

Vaar tweede Vader wel.

NARTICOFORUS.

Vaar wel mijn Heer, wy gaan.

ZEEVENDE TOONEEL.

MANSHART en ANNA.

ANNA.

PApa, Helena ſtond daar met een man te praaten,
Maar toen hy my zag, heeft hy haar terſtond verlaaten.

MANSHART.

Een man, een man, is 't waar? Mama Lief kan 't geſchien?

ANNA.

Alet, uw Dochter, heeft hem neevens my gezien.
Die was ook by haar, gy kund haar eens onder vraagen.
Binne.

MANSHART.

Zend haar by my. Heeft zy haar daarom zoo gedraagen?
Ha, dat zal de oorzaak zijn van dat zy haare hand,
Niet uyt wou ſteeken om te trouwen met Bartrand.

ACHSTE TOONEEL.

MANSHART en ALET,

ALET.

KAn ik Papa Lief nu in 't een of 't aar behaagen?
Mama zey dat Papa my yets hadde af te vraagen?

MANSHART.

Kom hier en ſlaa uw oog eens op my, zie my aan,
Kunt gy Alet, wat gy my zeggen moet niet raan?

ALET.

Ik wil Papa Lief om uw ziekte te verlichten,
Zoo wel wat ſprookjens of wat raadzeltjens verdichten.

MANSHART.

Daar vraag ik u niet na. weet jy niet anders?

ALET.

Neen.

MANS.

MANSHART.

O jou ſlim prijtje, o jy, jy weet wel wat ik meen.
Zie dat klein pinkje, dat en kan je niet bedriegen.
Zeg op al wat je weet, maar maak me niet te liegen.

ALET.

Vergeef het my Papa.

MANSHART.

Gehoorzaamt dan.

ALET. Ik zal.

MANSHART.

Heb ik u niet belaſt dat gy my al en al
Wat gy maar zaagt, aan my voort kennis zoude geeven.

ALET.

O ja.

MANSHART.

Bedenk je wel, heb jy dan niet misdreeven?

ALET.

O neen Papa, ik zeide u altijd wat ik zag.

MANSHART.

Kom zeg, wat zag je van je Zuſter deze dag.

ALET.

Ik zag niet.

MANSHART.

Niet,

ALET.

O neen!

MANSHART.

Kom, kom, ik wil u zweeren.
Dat deeze gard van daag u noch zal klappen leeren.

ALET.

Och, och! Papa Lief och!

MANSHART.

Kom jou geveinsde pry.

ALET.

Mijn lieſte Paatje Lief.

MANSHART.

Zal jy zoo liegen, jy.

ALET.

ALET.

Ik bid u Paatje Lief, ey wilt het my vergeeven,
Ik zalt niet weerdoen, 'k zal 't niet weerdoen van mijn leeven.
Gena Papa. Maſeur die had het my verboon.

MANSHART.

Alet, de gard alleen maakt deeze misdaad ſchoon.

ALET.

Gena, gena, gy zult, gy zult het alles weeten

MANSHART.

Neen, eerſt gegeezelt, want dat mocht ik aars vergeeten.

ALET.

Mijn zoete Paatje Lief gena, gena, gena.

MANSHART.

Ik zal genadig zijn, maar voel eerſt hoe ik ſla.

ALET.

O my! ô my! ik ſterf, ey my. *Zy legd als dood.*

MANSHART.

Wat wil dit weſen?
Sta op Alet, ſta op, och ik begin te vreezen.
Aletje Lief mijn kind kund gy my niet verſtaan.
Ik ongelukkige ik, ach wat heb ik gedaan.
Vervloekte gard moeſt gy mijn jongſte dochter dooden.
Barbaar, wreedaardige, 'k heb u niet meer van nooden.

ALET.

Papa ey ſchrey niet meer ik ben pas hallef dood.
De ſchrik is over, uw Alletje heeft geen nood.

MANSHART.

Kom mijn kleyn kleutertje 'k zal u dat nu vergeeven,
Zoo je my alles zegt, wat datter is bedreeven.

ALET.

'k Beloof het u Papa.

MANSHART.

Dat jy jou niet bedriegt
Dit pinkje weet het al, maak datje maar niet liegt.

ALET.

Maar zeg het tog niet aan mijn Suſter.

MANSHART.
Wil beginnen:
Ik zalt niet zeggen.
ALET.
Hoor Papa, hoor ik kwam binnen
In 't kamertje van ons Heleen, daar was een Heer,
Ik vraagde wie hy was, hy zey my, kind ik leer
Uw Suſter Franz.
MANSHART.
Hier leyd den haaz. Laat hooren.
ALET.
Toen kwam mijn Suſter in vol gramſchap en vol tooren.
Zy zy ga heen, ga heen, vertrek ik bid u ga,
Of by mijn Vader raak ik heel in ongena.
MANSHART.
Wel ging hy?
ALET.
Neen, zy kon hem zoo niet kwijt geraken.
MANSHART.
Wat zey hy?
ALET.
O hy ſprak van honderd fraje zaaken.
MANSHART.
Wel wat nog meer?
ALET.
Maar hoor, hy zey haar dit en dat.
Ja dat hy haar zo lief, gelijk zijn zelve hadt.
Ook zey hy dat zy was de ſchoonſte van den landen.
MANSHART.
En toen?
ALET.
Toen knielde hy en kuſte haare handen.
MANSHART.
Wat meer?
ALET.
Toen kwam Mama vlak voor de kamer ſtaan.
MANS-

MANSHART.

Wat deed hy toen?

ALET.

Papa, toen is hy weg gegaan.

MANSHART.

Maar zag jy anders niet?

ALET.

O neen ter goeder trouwen.

MANSHART.

Jy hebt noch wat gezien dat heb jy digt gehouwen.
Mijn pinkje weet het, maak dat jy my niet bedriegt.

ALET.

Dan zeg ik Paatje Lief, dat jou kleyn pinkje liegt.

MANSHART.

Pas op, ik waarſchou u.

ALET.

Papa 'k heb niet verſweegen
Al wat ik wiſt, daar heb jy kennis van gekreegen. *Binnen.*

MANSHART.

Wel wel, wy zullent zien, pas op, gy moogt wel gaan.
Wat wortme al moelijkheit en onruſt aangedaan.
Daar elk geſtadig my de herzenz me komt krenken.
Ik heb geen tijd om aan mijn kwaalen eens te denken.

NEGENDE TOONEEL.

MANSHART en BOUDEWYN.

BOUDEWYN.

HOe gaat het Broeder u?

MANSHART.

Ach Broeder Boudewijn,
Och ik ben heel niet wel, vol ziekte, ſmert en pijn.

BOUDEWYN.

Hoe Broeder heel niet wel?

MANSHART.

Ik ben ſoo vol gebreeken.

Ik ben zoo flauw, zoo ſwak, ja ik kan nauwlijks ſpreken.

BOUDEWYN.

O dat is moeyelijk ik kwam hier om eens van
Een Huwelijk met u te ſpreeken 'k weet een Man,
Voor Nicht Helena.

MANSHART.

Broer, ik wil van haar niet hooren
Dat ſtoute ſtukke vlees verdient mijn haat en tooren,
Die Voddemoer, die Pry die Hoer na allen ſchijn,
Zy zal in 't Klooſter of ik zal geen Manshart zijn.

BOUDEWYN.

't Gaat wel, ik ben verheugd, gy neemt weer toe in kragten,
Mijn aanſpraak komt uw pijn en lijden wat verzagten.
Wy ſullen flus daar van wel ſpreeken met meer klem.
Ik breng die Juffer mede om door haar zoete ſtem,
Al uw melankoli zoo wat te diverteeren,
't Zal u meer goet doen als dry Bagotijns kliſteeren.

MANSHART.

Ik moet op mijn gemak, ik ben wat teer van oor;
Het zal ook beſt zijn dat ik haar van verre hoor.

ZANG.

IK zing van de Liefde die 't al heeft bewoogen.
En zijn groot vermogen.
Ik zing
Zijn vermogen.
Het beſte op aarde is Liefde, en ook haar zoete vreugd,
Geen eer, hoe verheven,
Noch Rijkdommen, geven
Dat de Liefde geeft,
Daar het al door leeft.

Ouwe kouwe Gryſaards, denk eens aan uw jonge tijd,
Gunt uw Kinders ook de vreugd,
Die zoo zoet was in uw jeugd,
Ouwe Gryſaards, wie gy zijt,
Denk eens aan uw jonge tijd,
Eer de Liefde 't u verwijt.

DER-

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN en TRYNTJE.

BOUDEWYN.

Die Zang, Heer Broeder, zal u meerder refrisseeren,
Als tien Purgatien of kladdige Klisteeren.

MANSHART.

Een goe Purgatie, Broer, is goet die maakt my fris.

BOUDEWYN.

En my dunkt dat de Zang voor u veel beeter is.
Laat ons nu spreeken van 't geen ik had voorgenomen.

MANSHART.

Ik bid u wacht wat, Broer, ik zal haast weder komen.

TRYN.

Mijn Heer, wel gy vergeet uw stok, wat gaat u aan.
Terwijl gy zonder stok onmogelijk kunt gaan.

MANSHART.

Gy hebt gelijk kom ras, dat had ik schoon vergeeten.
Jy moet gestaadig dat ik Ziek ben my doen weeten.

TWEEDE TOONEEL.

BOUDEWYN en TRYNTJE.

TRYN.

Heer Boudewijn hebt gy geen deernis noch smert,
Met uw lief Nichje, zult gy dat jong jeugdig hert
Zoo aan de driften van haar Vader overgeeven?
Die haar met die zy haat wil in den Echt doen leeven.

BOUDEWYN.

Ik moet bekennen toen my eerst ter ooren kwam.
Dat malle Huwlijk wierde ik moeilijk, valsch en gram.
Ik zal niet rusten, maar met list en kracht voortzetten,

De hinderpaal die haar dat Huwlijk zal beletten.
'K heb hem van Ferdinand ook reets gesprooken, Trijn,
Hy leend geen ooren, daarom zal het noodig zijn,
Dat wy Bartrant die gek eerst haatlijk by hem maaken.
Maar daar is werk aan vast eer wy daar toegeraken.

TRYN.

't Is waar uw Broer blijft vast op zijn gevoelen staan.
Maar ik heb yets bedacht en daar door zal het gaan,
Indien het wel gelukt.

BOUDEWYN.

Maar zeg wat zal dat weezen?

TRYN.

'K zal van die zotterny hem in het kort geneezen?
Ik heb bedagt daar moet een and're Doctor zijn,
Die strijdig in de Konst is met Heer Florentijn,
Die ik het alles zal ondekken, die zal maaken
Dat Doctor Florentijn haast uit zijn gunst zal 't raaken.
Als hy als Doctor hier zal dienen dan zal 't gaan,
Wie weet of het geluk ons zelf niet by zal staan.
Maar eer hy hier komt die 'k daar toe heb gekooren,
Zal ik my zelf voor eerst als Doctor laaten hooren.
't Zal zulk een pots zijn.

BOUDEWYN.

Maar, hoe durfje dat bestaan?

TRYN.

'K durf wel wat anders doen. Maar daar komt uw Boeder aan.

DARDE TOONEEL.

MANSHART en BOUDEWYN.

BOUDEWYN.

HEerBroeder, 'k heb een beede eer wy van onze saken
Noch spreeken.

MANSHART.

Wat is dat!

BOUDEWYN.

'T Zal uw geduld meeſt raaken.
Hoor met geduld toch wat ik zeggen zal.

MANSHART.

Heel goet.

BOUDEWYN.

Vlieg ook niet op als gy gemeenlijk wel doet.

MANSHART.

Wel dat beloof ik u.

BOUDEWYN.

Ook dat gy op mijn vraagen,
U heel zagtmoedig en gemaatigt zult gedraagen.
En ook ordentelijk antwoorden op mijn reen.

MANSHART.

Waar toe die voorwaarde ik ben daar wel mee te vreen.

BOUDEWYN.

Van welk een booze geeſt word Broeder toch gedreeven,
Die hem zijn kind dwingt, aan een Doctor uit te geven.

MANSHART.

Van zulk een geeſt die my verklaaren komt hoe dat
Elk in mijn Huis moet doen zoo als ik alles vat.

BOUDEWYN.

Een Doctor, dat zal zijn een moorder van uw leeven,
Die u om al u goed haaſt te erven zal vergeeven.

MANSHART.

Niet beter voegt my als een Doctor onder dak.
Mijn dochter hoorde ook om haar Vaders ongemak
Vrywillig Heer Bartrant te kiezen, ja verzeeker.

BOUDEWYN.

Uw tweede dochter geeſt gy dan licht een Apteeker.

MANSHART.

Wel waarom niet, ik meen dan had ik wel gedaan.

BOUDEWYN.

Ik ſweer u Broer ik kan die grillen niet verſtaan,
Gy hoord voor Doctors en Apteekers ſteets te vreezen.
Gy tracht in ſpijt van u gezontheit Ziek te weezen.

MANSHART.

Wat wil dat zeggen Broer.

BOUDEWYN.

Dat gy niet Ziek zijt Heer.
Gy zijt gezond en fris ik wenste nimmermeer,
Om meer gezondheit als gy hebt. En tot een teeken,
'k Laat uw Klisteeren en Purgeeren voor my spreeken.
Waar van je een laading van een heel Oostindisch Schip
Draagd in uw buyk, gy zijt zoo hart gelijk een Klip
Of anders waart gy lang geborsten, 'k wil u sweeren,
Dat gy haast sterven zult door al dat Doctoreeren.

MANSHART.

Heel anders spreekt mijn Heer den Doctor Florentijn,
'k Zou zonder zijne hulp al lang gesturven zijn.
Ha dat Purgeeren en Klisteeren doet my leeven.

BOUDEWYN.

Tot hy in 't kort u zal voor eeuwig gaan begeeven.
Jou Doctors Martelaar.

MANSHART.

Hoe sla jy geen geloof,
Dan in de Doctory.

BOUDEWYN.

Ik ben aan dat oor doof.
Al wie daar in geloost sterft daagelijks duyzend dooden.

MANSHART.

Ik zeg de Doctory heeft yeder een van nooden.
Een Konst voortreffelijk die t'alles doet bestaan.
Indien die dood was, wel de Waereld zou vergaan.

BOUDEWYN.

Geen Gogelaar doet uyt de maatzak zulke greepen,
Als veel Doctoren, o zy hebben looze kneepen.
Die zotterny gaat ver dat iemand onderneemd,
Een Zieke door de Kunst te helpen, 't is te vreemd.

MANSHART.

Hoe Broer kan de eene mensch dan de and're niet geneezen?

BOUDEWYN.

Indien het mooglijk was Heer Broeder dan mocht weezen.
Maar 't maakzel van ons lijfen zijn beweegen is,
Tot noch toe onbekent, zy raaden alle mis.
De Doctors zijn zoo blind als Moblen, en zy wenschen
Niet anders als maar om het licht geloof der menschen.

MANSHART.

Maar als me Ziek is Broer wat dienter dan gedaan.

BOUDEWYN.

Dan laat men de Natuur in alle ding begaan.
Want kan ons de Natuur ontstellen 't kan ook weezen,
Dat de Natuur weer kan herstellen en geneezen.

MANSHART.

Maar kan de Kunst Natuur somtijds niet helpen,

BOUDEWYN.

Neen.
Het is daar ver van daan de Doctors in 't gemeen,
Beletten door haar Konst de werking der Natuuren.
Ik hebber veel gekent die sturven door haar kuuren.
Die nu noch leefde fris gezond, en wel gedaan,
Zoo zy het op Natuur maar hadden laaten staan.

MANRHART.

Hoe derf jy zeggen dat de Doctors niet veel weeten?

BOUDEWYN.

O neen zy worden meest voor schrandere versleeten.
Zy kennen meeste part haar Waereld, zy zijn fijn,
Zy zijn geleerden loos, zy spreeken goet Latijn.
De Ziektens noemen zy in 't Grieks als wijze Grieken,
Haar oorspronk en haar eind voorzeggen zy de Zieken.

MANSHART.

Hoe komt dan Broeder dat meest alle menschen zijn
Van mijn verstand?

BOUDEWYN.

Dat komt de meeste door de schijn
Van waarheit laaten haar graag van 't verstand berooven.
Al wat men gaaren hoord dat kanme licht gelooven.

De Doctory is vry pluysirig, die gevalt:
Wanneer een Doctor zoo wat koozeld, zoo wat kalt.
Van 't bloed te zuyveren, van 't herte te versterken,
Van de ingewanden te verkoelen, dan te werken,
Om al de hitte die de Leever licht verteert,
Te maatigen, op dat die word geconserveert.
De Borst verzagt, de Mild verlicht van vinnig steeken.
Die dat dan vleyent en lieftaalig uyt kan spreeken.
Vermaakt zoo de ooren van de Zieken, daar zy vaak
Vertellingen by doen, elk Doctor is een snaak.
Doch dit is anders niet als maar vermaaklijk droomen,
Alwaar de Zieken geen meer voordeel van bekoomen,
Als het berouw van wat gedroomt te hebben past,
Daar 's aan geen Doctor of zijn Doctery meer vast.

MANSHART.

Gy Broeder zijt in 't kort al heel geleerd geworden.

BOUDEWYN.

De Doctors zijn twee zans al zijn zy in een orde:
In 't zeggen en in 't doen, in 't zeggen, ik ga rond.
Wanneer zy spreeken spreekt de wijsheit uit haar mond.
't Zijn gaauwe mannen en doorluchtige verstanden;
Maar in het doen helaas zijn 't kinderen 't is schanden.
Haar weetenschap is maar een opgesmukte praat,
Of een gerabbel dat geen denkbeeld na zig laat.

MANSHART.

't Zijn vuyle menschen die de Medicijne krenken.

BOUDEWYN

Daar zijn ook Doctors die zoo bot zijn datze denken.
Niet anders of haar Kunst is waarheit en geen schijn.
Maar daar zijn Doctors, die wel weeten watze zijn.
Die onderschijn van hulp, met Zieken raad te geeven,
Maar denken hoe zy zelf, daar door gemakkelijk leeven.
Maar Doctor Florentijn Heer Broeder die is goet.
Die is van buyten en van binnen Doctor bloed
Het is al Doctor, maar met weinig weetenschappen.
By al de onnoozelen mag hy voor aan wel stappen.
In reegels van zijn Kunst steld hy meer zeekerheit.

Als in de Wiskunſt, denk aan zulk een beſcheit.
Hy Laat, Purgeert, Kliſteert en doet al zulke grillen.
Maar weet niet watze zijn of watze zeggen willen.
Gy zijt een Lijk in 't kort zoo gy hem laat begaan.
Maar zoo heeft hy zijn Vrouw en Kinderen gedaan,
En zalt zig zelf ook doen als hy het goet zal keuren.
Daar zijnder veele die zijn Doctory betreuren.

MANSHART.

Gy ſpreekt uyt loutre haat Heer Broeder dat is mis.

BOUDEWYN.

Daar is het ver van daan ik ſpreek gelijk het is.

MANSHART.

Was hier een Doctor gy zoud wel haaſt anders ſpreeken.
Gy zoud dat laſteren en ſmaaden laaten ſteeken.

BOUDEWYN.

Ik ſpreek maar tuſſchen ons, 'k heb met de Doctorſchap
Geen kwetſti, ver daar af, die laat ik in de kap.

MANSHART.

Ik bid u Broeder wil u met geen Doctors moeyen,
Want u te hooren doet mijn Krankheit grooter groeyen.

BOUDEWYN.

Ik ben te vreen, maar 'k wenſch dat gy eens met ver- (maak,
Zaagd een Komedie van Moljeeren daar deez zaak
Van de Doctoren word verhandelt, 't zou u baaten.

MANSHART.

Hoor Broer Moljeere had dat ook wel moogen laaten,
Het voegd niet dat men voert die Heeren elk ten ſpot,
Op het Tooneel als op een eerlijk Schavot.

BOUDEWYN.

Men ziet op het Toneel van alderhande zoorten,
Men zieter Koningen en Princen, wiens geboorten
Zoo goed en van zoo goeye huyze zijn als zy.

MANSHART.

Was ik een Doctor Broer zy raakten zoo niet vry.
Want wierden zy eens Ziek ik zou het hun verleeren.
'k Zou hen niet helpen, maar met blijdſchap uit zien teeren.

Ja zeker geen Klisteer wierd van my geordoneert.
'k Zou zeggen barst en sterf onwaardig geklisteert.
Ik zou my over hen, en hunne stoutheit wreeken,
Dat geen Comediant zou namaals van my spreeken.

BOUDEWYN.

Comedianten Broer die schouwen dat gevaar.
Zy zien een Doctor aan maar voor een moordenaar.
En zoo zy somtijds aan een Kelderkoors geraaken,
Zy weeten heel goet koop haar weer gezont te maaken.
Met vasten, dat haar beurs en lijf maakt goet en groot.
En zoo zy sterven wel elk sterft zijn eigen dood.

VIERDE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN en BAGOTYN.

BAGOTYN. *Met een Klisteer.*

HEer Manshart maak u ree ik moet u voort Klisteeren,
Den Doctor Florentijn komt u dit ordonneeren.
Berey u metterhaast, 't is maar een kleyn Klisteer.
Het is van passe warm kom repje repje Heer.

BOUDEWYN.

Hoe Broer wat wilje doen.

MANSHART.

Ik bid u wil vertoeven.
't Is datelijk gedaan.

BOUDEWYN.

Dat zal zoo net niet hoeven.
Ist ernst, hoor Bagotijn vertrek met uw Klisteer.

MANSHART.

Apteeker Bagotijn kom t'avond liever weer.

BAGOTYN.

Ziet voor u wat gy doet, wil my toch niet beletten.
Laat onverhindert die Klisteer uw Broeder zetten.

BOUDEWYN.

't Is uw gewoonte niet dat kan ik wel vermoen.

In 't

In 't aanzicht met een te ſprecken van fatzoen.

BAGOTYN.

Wat wil jy zeggen met dat aangezicht laat hooren.
Wy Apoteekers ſtaan gelyk met de Doctoren.
Alwaar wy komen gaan wy nimmermeer te loor.
Hier laat gy op uw hals de haat van uw Doctoor.
Ik gaat hem zeggen, hoor Heer Manshart wilt vertrouwen.
Het zal u in het kort maar al te laat berouwen.
Gy zult, gy zult het zien wat dat gy nu beſtaat. *Binne.*

VYFDE TOONEEL.

BOUDEWYN en MANSHART.

MANSHART.

ACh Broeder gy alleen zijt oorzaak van dit kwaad.
Dat Doctor Florentijn tot gramſchap ſal verwekken,
Wanneer hy 't hoord dat ik de Apteeker deed vertrekken.

BOUDEWYN

Heer welk een ſwarigheit, wel Broer wat gaat u aan?
Heer Florentijn wort boos, wat heb jy al misdaan.
Hy had het geordonneert. Maar zalt nooit mooglijk weezen,
De Doctor Ziekten in uw Broeder te geneezen.
Gy maakt uw lichaam tot een Doctors vullis kar
Met dat Purgeeren en Kliſteeren, 't gaat te var.

MANSHART.

Mijn lieve Broer gy praat als de gezonde menſchen.
Maar waard gy in mijn plaats gy zoud niet anders wenſchen,
Ja graager zijn als ik om gekliſteert te zijn.
Want het Purgeeren en Kliſteeren mindert pijn.

BOUDEWYN.

Ik wil uw zotterny Heer Broeder niet meer laaken.

Maar

Maar apropo om op mijn oude text te raaken,
Uw Dochter is vry meer als alle Doctors waard,
'k Spreek voor een die haar staat in alles evenaard.
Die haar veel beeter als Bartrant zal vergenoegen.

MANSHART.

My niet, 'k heb haar verlooft daar moet zy haar na voegen.
Of tot het Klooster.

BROER.

Broer dat komt uw Wijf u raan.

MANSHART.

Ik docht wel dat mijn Wijf 't alweeder had gedaan.
't Is vreemd dat gy zoo lang van haar hebt stil gezweegen.

BOUDEWYN.

'k Heb ongelijk zy is uw Kinders heel geneegen.
Maar om als Nonnen haar in 't Klooster te doen gaan.

ZESDE TOONEEL.

FLORENTYN, MANSHART en BOUDEWYN.

FLORENTYN.

WEl Manshart is het waar, wat doetme my verstaan,
Zijt gy onwillig om dat ik kom ordoneeren
Voort te gebruyken, en veracht gy het Klisteeren.
't Was een Klisteer die ik zorgvuldig had gemaakt,
En met plyzier, ô smaat word die van u gewraakt.

MANSHART.

O neen, maar van mijn Broer.

FLORENTYN.

Zult gy my wederstreeven.
Dat is een boosheit die 'k u nimmer zal vergeeven.
Hoe een Klisteer weer om te zenden, ha wat hoon,
Wel deeze misdaad die verdiend wel duuzend doon.

TRYN.

Dat is wel zeeker Heer.

FLO-

FLORENTYN.

Wat zijt gy een ontaarde.
Zoo dierbaar een Klisteer van zulk een groote waarde,
Weerom te zenden, ha dat is een stout bestaan,
Zoo 't niet gestraft word zal de Waereld haast vergaan.

TRYN.

Dat is waarachtig.

FLORENTYN.

't Is de Doctory verraden.
t Is onvergeefelijk al badje om lijfs genaden.
t Is Crimeleyes Majestratus, land verraad,
s op geen duuzend pond zoo swaar nog ook zoo kwaad.

TRYN.

Gy hebt gelijk.

FLORENTYN.

Gy zoud in 't kort van u gebreeken
Gezuyvert zijn geweest, nu blijf jy daar in steeken.
Noch tien Purgatien. Klisteeren twee maal tien
Had gy noch maar van nooden om u gezond te zien.

TRYN.

Hy is zoo veel niet waard.

FLORENTYN.

Nu naad'ren uw elenden.
Wat onbeleeftheyt een Klisteer weer om te zenden.

MANSHART.

Heer Florentijn het is mijn schuld niet.

FLORENTYN.

Ha wat spijt
Hoe de gehoorzaamheit die gy my schuldig zijt
Als Doctor, zult gy die zoo als met de voet treeden?

MANSHART.

Het is mijn schuld niet hoor ey luyster toch na reeden.

FLORENTYN.

: Wil geen gemeenschap meer met u nu houden, bloed!
Daar is het schrift. waar in ik aan mijn Neef mijn goed
Gemaakt had, als hy met Helena zoude trouwen.
Daar zijn de stukken ik wil u mijn woord niet houwen.

TRYN.

TRYN.

Daar doe jy wel aan Heer.

MANSHART.

Broer dat heb jy gedaan,
Hier zijt gy de oorzaak van hoe zalt nu met my gaan?

FLORENTYN.

'k Abandoneer u, ik verlaat u, 'k acht geen klagen.
Ik wil in 't minst of meest voor u geen zorg meer dragen.

MANSHART.

Vergeef het my ey spreekt met een bedaart gemoet.

FLORENTYN.

Ik geef u over aan de boosheit van uw bloed,
Aan de baldadigheit van uw bedurve kragten,
Zoo moet uw pijn en smert vermeed'ren, nooit verzag-
ten.

MANSHART.

Ey Doctor Florentijn gaa doch niet toornig heen,
Laat komen de Klisteer al wasser meer als een.

FLORENTYN.

Ik wil dat gy in 't kort zult ongeneeslijk weezen.

MANSHART.

Ik sterf ik ben om hals ey wil my eerst geneezen.

FLORENTYN.

Vallendeziekten zal u vallen doen in 't bet,
Dan krijgje een teering die u in 't geraamte zet.

MANSHART.

Mijn Heer.

FLORENTYN.

Van teering dan een krimping in de darmen.

MANSHART.

Mijn Heer gena, gena ik voel het al och armen.

FLORENTYN.

En van de krimping krijgje een buyk loop.

MANSHART.

Noch al meer.

FLORENTYN.

Van Buykloop Roodeloop.

MANS-

MANSHART.

Gena mijn lieve Heer.

FLORENTYN.

En van de Roode loop de Waterzugt.

MANSHART

Och lacy !

FLORENTYN.

En dan de pop'lezy, een eeuwige temtatie.

MANSHART.

Heer Florentijn.

FLORENTYN.

Dan een geraaktheit die u moord.
Dat zal de laatste zijn daar moetje dan me voord.
Daar gy u zelf in stort door deeze zotternyen. *Binnen.*

ZEEVENDE TOONEEL.

BOUDEWYN en MANSHART.

MANSHART.

Ach 't is met my gedaan wat moet ik nu al lyen.
Ik ben verlooren kan 't ontrijden noch ontgaan.
De Doctory begint zijn handen al te slaan
Aan my, om op het felst zig van die smaat te wreeken.

BOUDEWYN.

Bedaar toch Broeder dat u iemant hoorde spreeken,
Hy zou gelooven dat gy gek waard.

MANSHART.

'k Word al stijf.
Ik voel een Magazijn vol Ziektens in mijn lijf.
Die ryen vast te post, dan booven dan beneeden,
Door 't heele lijf, ey zie hoe beeven al mijn leeden.

BOUDEWYN.

Onnooz'le man, meent gy dat in een Doctors hand
Ons leeven staat, ey Broer, ey opent uw verstand,
Och daar hy u me drijgt zal hy zoo machtloos weezen,
Om uyt te voeren als hy zijn zou in 't geneezen.

MANSHART.

'k Ben ongeneezelijk, zoo zeyd hy, ô verdriet!

BOUDEWYN.

Dats waar, maar 't is maar in vooroodeel anders niet.

MANSHART.

Ik ben verlaaten, och wat zal ik nu beginnen?
Die Doctor kent mijn lijf van buyten en van binnen,
Daar isser in de stadt voor my niet een zoo goed.

BOUDEWYN.

Maar ist nootzaaklijk datge een Doctor hebben moet?
Wy zullen u'er een die beeter is beschikken.
Een die zoo fors niet spreekt, die u niet zal verschrikken
Met drygementen, een daar gy in geen gevaar,
Door zijn zuld, een die u voorzigtig, konstig, raar,
Zal hand'len uw gebrek tot in de grond uyt delve.

MANSHART

Hy kende mijn natuur veel beeter als ik zelve.

ACHSTE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN en TRYNTJE.

TRYN.

DAar is een Doctor Heer die wou u spreeken.

MANSHART.

My?
Wat Doctor ist?

TRYN.

Het is een van de Doctory.
En hy gelijkt my zoo, ik schijn het zelf te weezen,
Indien mijn moeder niet was eerlijk, ik zou vreezen
Dat het mijn Broeder was, die zy na Vaders dood
Gekreegen had, maar hy 's niet wel als ik zoo groot.

Binne

MANSHART.

Zeg dat hy binnen komt. Heer Broeder ik zou gissen,
Dat Doctor Florentijn hem zend, dat sal niet missen,

Op

Op dat hy ons op nieuw vereenigt, 't is ook best,
Want oorloog, haat en nijt is slimmer als de pest.
'k Zal die gelegentheit my niet ontgleyen laaten,
En niemand zal my dat beletten door schoon praaten.

NEGENDE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN en TRYNTJE *Als Doctor gek.*

TRYN.

Schoon ik 't geluk niet heb mijn Heer dat gy my kend,
Zoo is het my gezegt van lieden hier ontrent,
Als dat gy Ziek zijt dies kom ik mijn dienst ofreeren.
Het zy met Laaten, met Purgeeren of Klisteeren.
Als Doctor, of al wat u zou van nooden zijn.

MANSHART.

Bedriegt mijn oog my niet, waarachtig het is Trijn.

TRYN.

Mijn knegt staat aan uw deur ik ga hem order geeven,
Dat hy de Zieken die ik hier heb opgeschreeven,
Gaat zeggen dat zy wat vertoeven. Met verlof.

MANSHART.

'k Zeg dat het Trijn is Broer, wat dunkter u toch of?

BOUDEWYN.

Waarom zou het Trijn zijn, hoe durft gy dat vonnis strij-(ken.
Daar zijn veel menschen die malkanderen gelijken,
Dat gebeurd dagelijks en dikmaals, 't is gemeen.

TRYN. *Als Meid.*

Wats uw believen ben ik hier van nooden?

MANSHART.

Neen.

TRYN.

Riept gy mijn niet;

MANSHART.

Wel neen.

TRYN.

Dan schort het aan mijn ooren.

 Mijn

Mijn ooren tuyten en dan kan ik niet wel hooren.

MANSHART.

Blijf, ziet de Doctor die u zoo gelijkt eens aan.

TRYN.

Juffrouw ik kom. Mijn Heer ik moet na binnen gaan.

Binnen.

MANRHART.

Dat is een wond're zaak 't gaat mijn verstand te boven!
Had ik ze niet gelijk gezien 'k zou 't niet gelooven.

BOUDEWYN.

Dats zulk een wonder niet, ziet het Verwarde Hof,
Op de Comedie, want daar zieje 't zelfde, of
Het Blyspel datze de Gelijke Tweeling heeten.

MANSHART.

'k Docht 't waare sprookjens, of verdigzels van Poëten,
Maar nu geloof ik het.

TRYN. *Als Doctor.*

Vergeef het my mijn Heer,
Het is wat onbeleeft.

MANSHART.

Ja wel nou dunkt me weer,
't Is onze Trijn, ô ja.

TRYN.

Mijn Heer in alle boeken,
Des Waerels ga ik navermaarde Zieke zoeken.
Als Doctor reis ik door veel Koninkrijken heen.
En doe veel wonderen in dorpen en in Steën.
'k Ben van die Doctors niet die hunne tijt verspillen,
Met scheele Hooftpijn, of verkoutheit, dat zijn grillen.
Of binne koorzen die ik my onwaardig ken.
't Zijn and're Ziektens Heer waar van ik Doctor ben.
't Zijn swaare Koorzen die door kou doen klappertanden.
En dan het lichaam als een helze gloed verbranden.
't Zijn dappere benauwde borsten, zijde wee.
't Zijn Peeperkoorzen, Jigt, daar Triomfeer ik mee.
't Zijn Spaanse Koogels, die de neuzen weg doen steken.

Mijn

Mijn Heer ik wensch wel dat gy alle die gebreeken
Alleen had, en dat gy van alle Doctors hier,
Verlaaten waard wat zou 't my zijn een groot plysier,
Mogt ik u van al dat vervloekte kwaad geneezen.

MANSHART.

'k Ben u verpligt mijn Heer dat zal niet noodig weezen.

TRYN.

Gy ziet my stijf aan zeg hoe oud ziet gy my aan?

MANSHART.

Voor acht en twintig jaar gy zijt noch wel gedaan.

TRYN.

Ik ben ruym tneegentig.

MANSHART.

Dat zou me niet vertrouwen.
Gy zijt een mooy out Man.

TRYN.

Ik weet my jong te houwen.
Door kracht van Kruyden, ja ik maak my zelve fris.
Kom geeft u pols, 'k zeg dat hy onverstandig is.
Uw pols die kent my niet dat moet ik hem verleeren.
Hy moet gehoorzaam zijn, zal ik u wel kureeren.
Wie is uw Doctor Heer.

MANSHART.

't Is Doctor Florentijn.

TRYN.

Die naam die ken ik niet 't zal geen wijs Doctor zijn.
Ik vind hem hier niet staan daar deftige Doctoren
Geteekent zijn, men zou, men zou wel van hem hoo-
ren.
Indien hy wijs was, hoor laat voort die Doctor gaan.
Hy heeft u zeekerlijk meer kwaad als goed gedaan.
Daar zijnder beeter.

MANSHART.

Hy 's vermaard en word gepreezen.

TRYN.

Dan stond zijn naam daar ook, het kan niet mooglijk
weezen.

Wat zeyt hy dat u let? 'k heb haast, ey maakt het kort.

MANSHART.

Veel zeggen dat het my hier in de Leever schort.
Maar hy zeyd in de Milt

TRYN.

Ik zeg dat is geloogen,
Het schort u in de Long, al stond hy voor mijn oogen.
Wat botten bok is dat.

MANSHART.

'k Ben bly dat ik dat weet.

TRYN.

Smaakt het u ook niet wel, mijn Heer, al wat gy eet?

MANSHART.

Wel ja.

TRYN.

Uw Long is Ziek wat mag die reckel praaten,
Smaakt u de Wijn ook wel?

MANSHART.

Verzeeker, uytermaaten.

TRYN.

De Long, maar droomt gy niet?

MANSHART.

Ja dikwils tot mijn plaag.

TRYN.

De Long, maar slaapje ook na den eeten?

MANSHART.

Alle daag.

TRYN.

De Long, de Long, de Long, de Long zal u bederven.

MANSHART.

Och Broeder och de Long de Long zal my doen sterven.

TRYN.

Wat zeyd hy dat gy meest moet eeten?

MANSHART.

Maar gestooft.

TRYN.

Die Doctor is een gek en van 't verstant berooft.

MANS-

MANSHART.

Veel vlees zop.

TRYN.

Wat een gek.

MANSHART.

Potagie alle daagen:
Veel Kalfs vlees, Hoenderen.

TRYN.

Hoe kan je dat verdraagen?
Wel wat een gek.

MANSHART.

En dan alle avond zonder fout,
Veel ronde Pruymen 't geen mijn Lichaam open hout.

TRYN.

Die Doctor denk ik is in 't Lazarus huys gebooren.
Wat gek is dat, my lust van hem niet meer te hooren.
Ik ordoneer u, en gebruykt het zonder vrees,
Heel goe graauw Erreten, gebrade runder vlees,
Eedammer Kaas, en ook Kastainen zonder schroomen,
Die stoppen om daar door het roch'len voor te koomen.

MANSHART.

Ik bid u luyster Broer wat hy al ordoneert.

TRYN.

Dat zal u beeter zijn als dat gy weer Purgeert.
Wat worde ik daar gewaar, wat zie ik; welke plaagen?
Wat is dat?

MANSHART.

Dats mijn arm.

TRYN.

Waar moet jy die omdraagen?

MANSHART.

Wel dats een vreemde vraag.

TRYN.

Ik zeg dat gy hem moet
Afzetten, word vereist, en dat op staande voet.

MANSHART.

Maar waarom dat? ik schrik.

TRYN.

Ik zeg gy moet u ſpoeyen.
Hy maakt dat de and're arm onmoog'lijk niet kan groe-
jen.
Hy trekt alt voetzel.

MANSHART.

Maar, dat doe ik niet, ô neen!
Het ſcheeld de heele helft twee armen of maar een.

TRYN.

Gy moet op ſtaande voet uw een oog uit doen ſteeken.

MANSHART.

Maar waarom dat ey zeg, wat komter aan te ontbree-
(ken?

TRYN.

Gy zoud uyt 't ander oog dan eens zoo helder zien.

MANSHART.

Ik dank u voor die raad, dat zal noch niet geſchien.

TRYN.

Verſchoon my Heer ik ga, 'k zal wel eens wederkeeren,
'k Moet met veel Doctors gaan een doode viſiteeren.

MANSHART.

Hoe by een doode wel wat zal ik hier vermoen?

TRYN.

Om maar te zien wat dat men wel had konnen doen.
Toen hy noch leefde om zijne Ziekte te geneezen.
Zie in toekomende kan ons dat dienſtig weezen. *Binne.*

MANSHART.

Maar ik ley u niet uyt, een Zieke is vry daar van.

BOUDEWYN.

Wat dunkt u Broeder van die Doctor? dats een Man!

MANSHART.

Hy gaater ſtout me deur, hy laat hem luſtig hooren.

BOUDEWYN.

Zoo ſpreeken grooten en dorlugtige Doctooren.
Het is een Doctor, wis van de aldereerſte rang.

MANSHART.

Hy 's niet plyzierig ik wierd op het laatſt heel bang.
Een arm afzetten en daar na een oog uytſteeken,

'k Dacht

'k Dacht dat Medicament dat heeft my nooit geleeken.
Ik wil geen een oog noch geen een arm zijn, dats vals.
Ik dacht die Doctor brengt ter meenig om den hals.

BOUDEWYN.

Dat zijn de rechte en ook prijswaardige Doctoren
Die geen geveinstheit, maar de waarheit laaten hooren.
Ik heb hem aangehoort met aandagt en met lust.

TRYN. *Van binnen.*

Alzoetjens Doctor zagt, ik bid u houd u rust,
Beteugeld uwe lust en wil die moeyten spaaren.

MANSHART.

Wat schorter Trijn wat ist?

TRYN.

Ik moet mijn eer bewaaren,
De Doctor greep my na de borsten.

MANSHART.

Is het waar?
Wel dat is vremt een Man ontrent de hondert jaar,
Dat die noch denken durft aan zulke geyle nukken.

BOUDEWYN.

Wel nu de vrientschaps band is t'eenemaal aan stukken
Met Doctor Florentijn, en 't schrift gescheurd is. dat
Hy in het voordeel van zyn Neef geteekend had,
Zoo geef die Heer gehoor daar ik u voor kwam spreken.

MANSHART.

Ik meen Heleen in het Klooster te doen steeken.
Dies spreekt daar nimmer van.

BOUDEWYN.

Ja ja ik docht het wel,
Dat is op haar verzoek.

MANSHART.

Komt weer mijn Vrouw in 't spel:

BOUDEWYN.

Ja Broer ik meen haar, en ik kan het niet verdraagen,
Gy tracht uw Wyf meer als uw Dochter te behaagen.

MANSHART.

Gy kent mijn Wijf niet Broer, het is een vrouw zoo goet,

Laat Trijntje zeggen wat al vrindschap zy my doet.
Geen goetheit van een Vrouw is immer zoo beschreven.
Zy sturf zoo ik sturf ja mijn leeven doet haar leven.
Zy vleid zy streeld my en ons gantsche huisgezin.
Maakt ze op mijn wenken vlug door haar getrouwe Min.
Dat gy haar liefde zaagt gy zoud het naauw gelooven.

TRYN.

Heer Boudewijn haar trouw gaat alle trouw te booven.
Laat ik uw Broeder daar een staaltje van doen zien.
Geef my daar vryheit toe.

MANSHART.

Wat zou'er dan geschien.

TRYN.

Laat my geworden hy zal haast heel anders praaten.
Hy zal uw Vrouw als gy lief hebben en niet haaten.

MANSHART.

Maar Trijn wat wou je doen:

TRYN.

Uw Vrouw kwam daatlijk in.
Kom hier Heer Boudewijn, kom ras, en doe mijn zin.
Versteek u in die hoek, en gy mijn Heer ga leggen,
Op deeze stoel, als of gy dood waart, ik zal zeggen,
Dat gy gesturven zijt, dan zult gy zien de rouw,
En liefde van die goe beminnelijke Vrouw.

MANSHART.

Wel Trijn dat hebje wel, hoe kanjet zoo verzinnen.

TRYN.

Leg stil daar komt u Vrouw.

TRYN.

Wat zal ik nu beginnen?
Ach ongelukkige, helaas wat gaat my aan.
O schriklijk ongeluk, och och hoe zalt hier gaan.
Hoe zal die tijding in mijn Vrouw haar ooren klinken.
Ik zal elendig in mijn traanen noch verdrinken.
Och! och! och! och! och! och!

TIEN-

TIENDE TOONEEL.

ANNA, BOUDEWYN, MANSHART en TRYN.

ANNA.

Wel wat is hier geſchied.

TRYN.

Och uw verlies is groot, ô hertzeer, ô verdriet.
Mijn Heer uw goeje Man, och! och! die is geſturven.
Ik was alleen by hem: helaas wy zijn bedurven.

ANNA.

Is hy geſturven?

TRYN.

Ja, och uw verlies is groot,
Uw overlede Man, Mevrouw, och die is dood.

ANNA.

De Hemel zy gedankt nu ben ik eens ontſlagen.
Van zulken laſt, die my te laſtig viel om draagen.
Wel ben jy mal Trijn datje huyld jou zotte meyd.

TRYN.

't Is ommers de manier datmen de dôon beſchreyd,

ANNA.

Is 't malligheit weg weg dat zal zoo net niet hoeven,
Om zulk een Kaljebaard zal ik my niet bedroeven,
Om zulk een Rochelpot en Herſenlooze bloed,
Om zulk een Molik die ik trouwde om al zijn goed.
Die anders niet deed als dat hy maar kwijlden knorden,
Die ouwe kouwe gek ik zalder jong van worden,
Ik lachme ſchier aan 't ent, hoe 's mijn geluk zoo groot,
Ben ik die zagg'laar kwijt ha ha ha is hy dood?
Die reeds verrotten door 't Porgeeren en Kliſteeren,
Hy ſtonk als een privaat, ik zal de dood vereeren,
Een lofgezang zoo lang ik leeven zal op aard,
Gy zijt my Manshart nu, meer als in 't leeven waard.
Dat outſtuk ſtinkent vlees was my maar tot temtatie.
Zijn leeven was mijn dood.

TRYN.

TRYN.

Dat is een Predikatie.

ANNA.

Ik had het fleurtje van mijn jeugd, en frisse tijt
Met hem alleenig maar versleeten om profijt.
Gy moet my helpen Trijn ik zal u wel beloonen.

TRYN.

Zijt vry gerust ik zal mijn gunst u wel haast toonen.

ANNA.

Nu niemant van zijn dood bewust is laat ons voort,
Alt geld en 't beste goed versteeken daar 't behoord.
Als dat geburgen is, laat ons dan 't lichaam leggen
Opt bed, en van zijn dood noch teegens niemant zeggen
Maar maaken dat hem daar een ander vind, dan ist
Verborgen dat wy doen. De sleutel van sijn kist,
Steekt in de rechter zak.

MANSHART.

Dats slings, ik zalze u geeven,
Karonje, looze Hoer, jy hebt wy braaf beschreeven.

ANNA.

Och waar verberg ik my.

MANSHART.

Is dit jou liefde Hoer,
Geveinsde en valsche Teef.

BOUDEWYN.

Wat zegje daar van Broer?

ANNA.

Och Man.

MANSHART.

Jou duivelin ik zal het zoo bestellen,
Dat jy jou vingers aan mijn geld niet blaauw zult tellen.
Vertrek.

TRYN.

Is de overleden Heer niet dood, ô dat is slegt.

BOUDEWYN.

Bevind jy 't zoo niet Broer als ik u had gezegt.

MANS-

MANSHART.
Och ja verzeeker Broer, 'k weet anders niet te zeggen.
't Zijn Hoere parten, dat is niet te wederleggen.
TRYN.
Dat hadde ik nooit gelooft, ik ben bedrogen Heer.
Daar komt uw Dochter, kom, kom leg u vaardig neer,
Laat ons eens zien of zy haar plicht ook heeft vergeeten.
Dus zult gy het gemoed van uw gezin haast weeten.
MANSHART.
Gy hebt gelijk, 't is goet.

ELFDE TOONEEL.

HELENA, TRYN, MANSHART en BOUDEWYN

TRYN.
O droevig ongeval,
O rampspoet al te groot, die raakt my boven al,
Mijn goeje Heer is dood, wie helpt, wie helpt my klagen.
Was hy een and're dood gesturven 't was te draagen.
Ik smelt in traanen ach ach ons verlies is groot.
HELENA.
Och wat is hier geschiet?
TRYN.
Uw Vader die is dood.
HELENA.
Hoe is mijn Vader dood, och dan ben ik bedurven.
TRYN.
Hy 's aan een flaaute in dees mijn armen zoo gesturven.
Daar leyd hy uytgestrekt zoo doodelijk zoo naar.
HELENA.
Ach is mijn Vader dood, ô Hemel is het waar?
Ach ongelukkige dit zal my eeuwig rouwen,
Hy was op my vergramt, om dat ik niet wou trouwen
Met hem, aan wie hy my reets had ten Echt belooft.
Mijn ongehoorzaamheit alleen heeft hem berooft

Van 't

Vant lieve leeven, ja mijn Vader 'k heb misdreeven,
Ja ik ben strafbaar, dat ik u dorst wederstreeven,
Ik zalt verbeteren. De Wet die gy my gaf
By 't leeven zal ik na uw dood doen tot mijn straf.
Ik zal in 't Klooster voort voleindigen mijn daagen,
Mijn ongehoorzaamheit en uwe dood beklaagen.
Tot teeken van mijn liefde, ô droevig ongeluk!
Gedoog dat ik u kus en in mijn armen druk.

MANSHART.

Mijn Dochter.

HELENA.

Vader leeft ô Hemel welk een zeegen.
De blijtschap sluyt mijn mond.

MANSHART.

Zijt om my niet verleegen,
Ik ben niet dood, ik leef, kom nader my mijn Kind,
Dat ik u kus, ik zie, dat gy my teer bemind;
Dat my zoo lief is, 'k wil u niet meer wederhouwen.
'k Geef u uw vrye keur trouw die u lust te trouwen,
Indient een Doctor is.

HELENA.

Die my ten echt begeerd,
En die ik lief heb, is van daag gepronoveert
Tot Doctor, zulk een kracht heeft hem de Min gegeven,
Hy heeft als Doctor reets al wonderen bedreeven.
Hy zal Heer Vader u geneezen deeze dag.
'k Verwacht hem al.

MANSHART.

Wel Kind, ik wou dat ik hem zag.

BOUDEWYN.

Broer kan de Minne God een smit de kragten geeven,
Om met penzeel vol kunst te schilderen na 't leeven,
Zoo ist min wonder dat hy aan een schrand're leerd
De kunst en ook de kracht waar door hy Doctoreert.

HELENA.

Daar word gescheld, loop Trijn, wilt hem voort binnen laaten.

MANS-

MANSHART.

Niet als een Doctor Kind zal my voor u bepraaten.

TWAALFDE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN, FERDINAND, HELENA en TRYNTJE.

BOUDEWYN.

LEt doch met aandacht Broer, zet alle zotterny,
Met uw vooroordeel nu eens teffens aan een zy

FERDINAND.

De liefde tot uw Kind en u, heeft my gedreeven,
Tot de Eed'le artzeny om u te doen her leeven.
De liefde heeft van daag my zelf gedoctoreert,
Ik ben ook door zijn kracht zoo ver al geavanzeert,
Dat ik kan wond'ren doen dies zal ik u klaar toonen,
Dat in my kunst en kracht der Doctoryen woonen.
Dies heb ik hier ontboon Mejuffrouw Baggaleyn,
Met haare boggel, die de Doctor Florentijn
Tien jaaren vrugteloos resepten heeft gegeven.
't Zal haar geneezen in uw by zijn. Daar beneeven
Komt hier Monsieur Petiet die om wat groot te zijn,
Tien duyzend guldens heeft belooft aan Florentijn,
Als hy hem maar een voet deed groeyen, 'k zou hem
prijsen.
Had hy in twintig jaar hem maar een duym doen rijzen.

MANSHART.

Van Juffer Baggalijn en van Monsieur Petiet.
Sprak Doctor Florentyn al dikmaals 't is geschiet.

FERDINAND.

Ik zal Monsieur Petiet doen groeyen.

MANSHART.

Kon dat weezen.

FERDINAND.

En dan Heer Manshart u op staande voet geneezen,
Zy zijn reets aan uw deur men laatze binnen staan.

DERTIENDE TOONEEL.

MANSHART, BOUDEWYN, HELENA, FERDINAND, TRYNTJE, BAGGALYN en PETIET.

FERDINAND.
Hoe lang heeft Florentijn wel over u gegaan?
PETIET.
Hy deed my twintig jaar niet anders als Kliſteeren.
BAGGALYN.
En ik heb tien jaar lang gedaan niet als Purgeeren.
FERDINAND.
't Is om te lachen dat de boggel zou vergaan,
Door het Purgeeren, neen zy neemt daar meer door aan.
MANSHART.
Zoo Juffrouw Baggalijn word door u konſt geneezen,
En dat Monſier Petiet word grooter als voor deezen,
Zult gy mijn Doctor zijn en ook mijn Dochters Man.
FERDINAND.
Wel let dan naarſtig op en zie eens wat ik kan.
Mundus vult de cipi, zoo ſpreeken de Doctoren.
BOUEWYN.
Hoor Broer hy ſpreekt Latijn.
MANSHART.
Dat kan ik ook wel hooren.
FERDINAND.
Heer Manshart zet u neer en zie aandachtig, hoe
En wat hier zal geſchien Monſieur Petiet tre toe.
Gy moet de kamer met my eerſt eens overſtappen,
Eer gy de kracht gevoeld van mijne weetenſchappen.
Spreek my dees woorden na heel langzaam klaar en zagt.
Want in die woorden heeft de Doctory veel kracht.
Accidit in puncto
Quod non ſperatur in anno.

PE-

PETIET.

Accidit in puncto
Quod non ſpreratur in anno.
Zal ik haaſt groot zijn Heer dat zou my 't hert verkwikken.

FERDINAND.

Maar dit Conſerriſje dat zult gy moeten ſlikken,
Gy zult haaſt groot zijn doe mijn zin en volg mijn raad.

PETIET.

Waar van is dat gemaakt.

FERDINAND.

Van veelderhande zaad
Maar meeſt Kawoerde zaad gegroeyt by Allikanten.
Door mengeld met het bloed van vreez'lijke Olytanten,
En Wallevisſen vet, met as van Reuze been,
En Reuze reuzel wel gemengeld onder een.
Sta ſtil verroer geen lit, gy moet voor al niet denken,
Veel minder ſpreeken, want dat zou u konnen krenken.
Zie daar hy groeyt zoo ras gelijk een Paddeſtoel.

MANSHART.

My dunkt dat ik het zie.

PETIET.

My dunkt dat ik het voel.

BOUDEWYN.

Wel Broer wat dunkjer van.

MANSHART.

Ik zie hier wond're dingen

TRYN.

Ovidius is prul met zijn veranderingen.

FERDINAND.

Tree nu eens voort en zeg my na op yder tree.
Mundus vult decipi.

PETIET.

Mundus vult decipe.

FERDINAND.

Mundus vult decipi. Nou wakker wilt u ſpoeyen.

PETIET.

Mundus vul desipe.

FERDINAND.

Gy zult noch grooter groeyen.

PETIET.

Mundus vuldesipe.

FERDINAND.

Groey aan groey aan groey aan.

PETIET.

Mundus vuldesipe.

FERDINAND.

Nu heeft mijn kunst gedaan

PETIET.

Mundus vuldesipe. Ik zal u braaf betaalen.
En als de faam alom uw daaden gaan verhaalen.
Mundus vuldesipe

FERDINAND.

Kom Juffrouw Baggalijn,
Gy zult op staande voet, nu ook gehulpen zijn.

BOUDEWYN.

My dunkt Heer Broeder dat Conserf is wonder kragtig.
Het doet een groote kuur.

MANSHART.

D doet het toch, waarachtig.

FERDINAND.

Ga nu de kamer tweemaal over zoo als ik.
Heer Manshart voel die bult.

MANSHART.

Wel die is groot en dik.
Die Boggel Doctor zal u vry veel moeyten geeven.
Heb jy die lang gehad?

BAGGALYN.

O ja, mijn gansche leeven.
En hy groeit daagelijks noch grooter tot mijn leet.

FERDINAND.

Ik zal de groei hem eer beneemen als hy 't weet.
De Boggel moet van my tot driemaal zijn gestreeken.

En

n wijl ik strijk moet jy dan deeze woorden spreeken.
Mundus vuldesipi. Hebt gyze wel verstaan!

BAGGALYN.

Mundus vult desipi.

FERDINAND

Nu zal het heel wel gaan.

BAGGALYN.

Mundus vult desipi.

FERDINAND.

Dat zijn nu tewee strijckaaden.

BAGGALYN.

Mundus vult desipi

FERDINAND.

De Boggel is verraden.

BAGGALYN.

Maar Doctor Ferdinand gy streekt my vry wat stij f.

FERDINAND.

Geen wonder, want de bult zit midden in je lijf.

BAGGALYN.

k zal u dankbaar zijn en rijkelijk beloonen

FERDINAND.

Recht op uw hooft en hals en wil u zoo vertoonen.
Wat dunkt u van die kuur is die niet kort en dra.
Wilt gy u aan my ook niet overgeeven?

MANSHART.

Ja.

FERDINAND.

Als gy dit Poejertje driemaal hebt opgesnooven,
Zoo zijt gy uw gebrek en ziekte ver te booven.
Maar gy moet yder maal wanneer gy snijft, als die,
Ook spreeken dit Latin. Mundus vult desipi.

MANSHART.

Mundus vult desipi.

FERDINAND.

Die Poejer zal u geeven,
Uw gansche lichaam door nieuw bloed en ook nieuw leeven.

MANSHART. *Alfniezend.*

Mundus vult desipi.

FERDINAND.

Des Poejers kracht begint,
Gy zult haast fris zijn als een jonggebooren kind.

MANSHART.

Mundus vult desipi. Ik zou, ik zou wel wenschen,
Te weeten wat het is.

FERDINAND.

Mijn Heer 't is as van mensche,
Die altijd fris gezond en nooit zijn ziek geweest.
Het is momie die op staande voet geneest.
Uw Doctor Florentijn zy dat al uw gebreeken,
Huis hielden in uw buyk, hy heeft hem slegt verkeeken.
En daarom heeft hy u gestaadig geklisteerd,
En na 't Klisteer hebt gy daaglijks gepurgeerd.
Maar 't schort niet in uw buyk, dat durf ik uw wel seggen,
Het schort u in het hoofd, zie daar, daar, zalt u leggen.

TRYN.

Hy raad het zeeker recht hy 's met de kop gebruyt.

FERDINAND.

Daar zit dien Radix en die wortel moeter uyt.
Die Poeder Kapitus zal reinigen uw leeden,
En zuyveren uw bloed van boove tot beneeden.

MANSHART.

Maar by die menschen as is daar wat by gedaan.

FERDINAND.

Ja aquvita in de zoomerzon gebraan.

MANSHART.

Ja aquavita Heer hoe kanje 't zoo verzinnen.

FERDINAND.

Mundus vult desipi.

MANSHART.

Ik voel het al van binnen.

FERDINAND.

Steek uyt uw borst en heft uw hooft recht in de lucht

MANS-

MANSHART.

'k Voel mijn gezondheit komt.

FERDINAND.

'k Zie dat uw ziekte vlugt,
Die Poejer ruſt niet of het moet al 't kwaad verwinnen.

MANSHART. *Al fniezende.*

Dat voel, dat voel, dat voel, dat voel ik al beginnen.
Mijn borſt, mijn buyk, mijn bil, mijn hart, mijn hand mijn hooft,
Veranderen, wel Broer dat had ik nooit gelooft.
Ik ſtap zoo luchtig ik kan helder zien en ſpreeken,

HELENA.

Papa my dunkt gy ſtapt verby al uw gebreeken.

MANSHART.

HeerDoctor 'k neem u aan tot Zwaager, daar 's mijn hand.

FERDINAND.

'k Ben dankbaar.

HELENA.

Dank Papa.

BOUDEWYN.

Broer dat is Ferdinand;
Die ik u raaden dat gy zoud uw Doehter geeven.

MANSHART.

'k Bedank u Broer gy zijt behouder van mijn leeven.
Nu weet ik welk een kracht'er ſteekt in de momi
Met aquavita.

FERDINAND.

En Mundus vult deſipi.

EYNDE.